

الكتاب الثاني في أصول الفقه

ایکی آمدہ بر نشر اول نور

مندرجات

[illegible]

استانبول - دولت مطبعہ سی

1928

تو - كيولر

يعنى

توركلره دائر تاريخى و شيقى

(۴ هـ نجى صايدىن مابعد)

ماشيه . « چانغ - سون - چينغ » دائر تاريخى قىدلرده اوقونيور: خاى - هوانغ دورينك ايكنجى يىلنده (۵۸۲) ، شه - تو - خان ، دورت يوز بيك آتلىنك باشنده ، لان - چه ئودن حركت ، و ، چه ئو - پان هـ مواصلت ايتدى ؛ تا - هي - چانغ - زونك اوردوسنى بوزدى . جنوبه ده [۲] كيرمك ايسته يوردى ، تيهن - كيوان اصلا كنديسنه اويمايدى ، عسكرلرني آلدى ، اوزاقلاشدى . بونك اوزرينه چانغ - سون - چينغ حيله يه صاپدى ، شه - تو - خانه شويله ديدى: تيه - لهلر وديكر اوردولر عصيان ايتديلر ، و آنسزىن قرارگاهى ضبط ايتمك ايسترلر .

بو خبر اوزرينه شه - تويى بر قورقو آلدى ؛ عسكرلرني آلدى ، حدودلردن چيقدى . بر قاچ يىل صوكره ، توركلر آيرى آيرى سكز يولدن چين اولكەسنه كيرديلر . باش قوماندانده ، اونلرى دفع ايجون اونلر كى قوتلرني پار - چه لادى . آ - پو - خان لياغ - چه ئويه كلدى . ته ئو - يونغ - تيغ هـ قارشى حرب آچدى ، فقط تورك جنراللىرى برچوق كره بوزولدى و قاچيرلدى . او صيره ده چانغ - سون - چينغ ايكنجى جنرال ايدى ؛ شه - تويه بر ايلچى كوندردى ، شويله ديديرتدى : « شه - تو هر حربە كليشنده دائما دائما بر بويوك ظفر قازانير ؛ فقط آ - پو خان حربە كيرديمى ، بوزولور . بو توركلرايجون بر عاردر ؛ سز بوندن دولايى كوكلكزدن اوتانميورميسكز ؟ بونكه برابر شه - تو ايله آ - پو خان قوتلرى بربرينه مساوى در . شيمدى شه - تو هر كون ظفر قازانيور ، معيتنك حرمتنه نائل اوليور ، حال بوكه آ - پو بوزوله رق بوتون حكومتى اوتانديريور .

[۱] حكومه خدمت ايدنلره چين حكومتى وقاتلردن صوكره رتبه و عنوان توجيه ايدر ، بوراده

كورلديكى كى بو توجيهات برچوق كوكه ده انتقال ايلر .
[۲] يعنى خان و تورك مملكهتلىرىنك جنوبنده كى چين طوپراغى .

شه - تو قباحتی آ - پو اوستنه آتمقده قصور ایتیه جکدر ، وشمال قرارگاهنی [۱] تخریب ایله اسکی قورونتیلرینه ایریشه جکدر . بونی بالذات تدقیق ایتیه کزی دیلرم ؛ کندیسنه قارشى دوره بیله جکمیسکیز ؟ »

آ - پو نك كوندردیكى بر ایلچییه چانغ - سون چینگ شویله دیدیرتدی : « تا - تهؤ ، صوئی لرله اتفاق ایتدیکندن ، شه - تو اوکا قارشى دوره ماز . نهدن آ - پو خان تانکری اوغلنك (چین ایمپراطوری) حمایه سینه کیرمسون ، وتا - تهؤ ایله برلشمسون ؟ سزده اونکله برلشهرك زیاده قوت فازانیرسکیز ، ایشته قبول ایده بیله جکمیز پلان بودر . بو عسکرلرکزی غایب ایتهدن ، بر جانی کی شه تویه اطاعت ایلهدن واونك حقارتلرینی کورمه دن دها ایی دکلی ؟ »

آپو بو اوکودی طوتدی . بونك اوزرینه حدودده قالدی ؛ ایلچیسی ده چانغ - سون - چینگى تعقیب ایدهرك ایمپراطور حضورینه واردی .

بو آراق شه تو ، په - تا - تئو وادیسنده وهی - وانغ ه حرب آچدی ؛ فقط بوزولدی ، چوله قاچدی . آ - پو نك کندی طرفنی براقق دوشونجه سنده اولدیغنی اوکرندی ، آپ آنسزین قرارگاهنی باصدیردی [۲] ، بوتون عسکرلرینی اسیر آلدی ، و آناسنی اولدوردی . آپو - خان زهیه کیده جکنی شاشیردی ، غربه تیهن - کیونك یاننه دوغری قاچدی . اوندن یوزبیک عسکر ایستدی ، شرقه کیتدی ، شه - تویه هجوم ایلدی ، اسکی ایلنی کری آلدی . بر چوق تومن اولان داغیلان عسکرلرینی طوپلادی ، شه - تو خانه تعرضه کیتدی . آ - پو بر چوق غلبه لر قازاندی وپك زیاده قوتلندی . شه - تو ویرکی تقدیم ایتك اوزره یگیدن ایلچی کوندردی . پرتسس تسیه ن - کینده بالذات حائله عنوانك دکیشدیرلمه سنی وکندیسنك صوئی خاندانندن اولان ایمپراطورك بر قیزی اوله رق قبولنی دیله دی ؛ حکمدار بوکا راضی اولدی .

خای - هو آنغ دوره سنك اوچنجی ییلنده (۵۸۳) تورکلر چین حدودینی خراب ، ایتدیلر ، پره نس شو آنغ ودیکر جنراللر بونلره تعرض ایدهرك داغیتدیلر .

[۱] یعنی آ - پو خانك قرارگاهی .

[۲] حرفیاً : شمال قرارگاهی .

[۳] هر تومن ۱۰,۰۰۰ نفردر .

[۴] بوقادین چه ئولر حائله سندن ایدی .

صوئي لر خاندانى

صوئي تقويم وقايىندە ، ايمپراطور قانۇ - تسونك ترجمە حالندە اوقونيور : خاى -
هوآنغ دورينك اوچنچى يىلى بهارينك ايكنچى آيندە (۵۸۳) توركلر حدودلرى
خراب ايتديلر .

دوردنچى آيدە ، وهى قرالى شوآنغ توركلرى پەقانۇ واديسندە بوزدى .
بشنچى آيدە ، عموم اوردو اد'ره آمرى لى - هوآنغ توركلرى ما-نا ايرماغنك
كچيدندە بوزدى .

باش قوماندان تەئۇ - يونغ - تينغ توركلرى وتو - قو - هوئنلرى لياىغ - چەئودە
بوزدى . آلتىنچى آيدە توركلر ياريش ايچون ايلچيلر كوندرديلر .

سكزنچى آيدە ، شانغ - شو - پونى عنوانى حائز اولان قانۇ - كنغ ، نينغ - چەئودن
ونەى - شى - كين عنوانى حائز يو - خينغ - تسە يوئن - چەئودن توركلره تعرض
ايچون چيقديلر .

توركلره دائر تاريخى قيدلردە اوقونيور : توركلر چريلرني چاپوله صالديلر ، بونلر
طاش مويا قپوسندن چيقديلر ، و، ايكي يولى طوتمق ايچون ايكي يە آيرلديلر . وو - وهى ،
تيەن - شوئي ، آن - تينغ ، كين - چينغ ، شان - كيون ، هوآنغ - هوآ ، يەن - آن
ناحيهلرني تخرىبە كيتديلر ، وآلتى تورلو اهلى حيوانلرى بوس بوتون يوق ايتديلر .
ايمپراطور چوق قيزدى ، شويلە ارادە چيقاردى : « وهى لر خاندانى دوشدى ، هر كون
بونك فلاكتلرى وتەلەكلەرى بربرى آرقەسندن كلديلر . چەئولر وتسى لر برلكدە حرب
ايتديلر وچيني آرالرنده اولشديلر . توركلر بو ايكي خاندان ايله مناسبتە كيريشديلر .
چەئولرك شرق طرفندن انديشەلرى واردى ؛ بونلر تسى لك اونلرله قوتلە برلشمەلرندن
قورقيورلردى ؛ تسى لر غرب طرفندن انديشەدە ايديلر ؛ بونلردە اونلرله صميمى مناسبت
قورمەلرندن قورقيورلر ايدى . دينەبيليركە ، باربارلرك (توكيولرك) قرارلرندن حكومت
يا صلحە نائل اولور ، ياخود بويوك تەلەكەيە كير .

« يالكىز بر قوتلى دوشمانك تەيدلرني اسفله دوشونميورم ، چاپوللرندن قورونمق
وحدودى محافظە ايتك ايچون ضعيفليورم ، وملتمك قوتى توكتيورم ؛ هر طرفە حرکت

ايدە بىلەمە سىچون لازم واسطەلرى اوکا تدارك ايتىمك اوزره، دولت خزىنەسى قوروتىورم،
 خزىنەلرى فائىدەسىز يە بويوك چول ايله چين آراسىنە دو كيورم . بو حقيقة^۱ بويورغونلق
 وصيقتى قايناغيدر . توركلر تەلەككە اشارتى ايله قولەلرندەكى محافظلرى زورلە قالديريورلر ؛
 مأمورلرى و خلقى اولدوريورلر ؛ بويەلە شى اولمىق برييل ، بر آي يوقدر . بونلر
 جنايتلرى يالگىز بويون آرتيرمامشـلر ، فلا كىتمىزى قاتىرلندىر ممشـلردىر ؛ اون بيك
 خطەنك آداملرىنى اوغلارم كى بىلىمك ، ملتىمك سفاالتلرىنى تىسكىن ايتىمك ، وبوتون اسكى
 سىوءاستعماللرى اورتەدن قالديرمىق ايچون تىسكرىدن پارلاق وكالت آلدىم . شىمدى حدودلر مىزى
 كىشىلەتمىك ، حكومتك صورىنى شىدتەلە صاقىنىمىق ، توركلرى جنوبى (چىنى) استىلا
 فىكرىدن منع ايتىمككە عزم ايتدىم ؛ حرب داووللرى كورولتسىنە و آتش قولەلرى مشعلەسنە [۱]
 نەيات وىرەجىم . بر زماندىن برى بورولان عىسكرلر ، آرتىق دائىما راحت ايدەجىكلر .
 شرق و شىمال باربارلرىنى حكىم آلتىندە طوتاجىم . بوتون چىنە يوكسىك نيتلرىمى طانیتاجىم .
 بو آراقلىق ھو - كىن قرالى ھونغە باش قوماندانلىق پابەسىنى وىردى . تەئو - يو - تىسى
 ايله تەئو - يونغ - تىنغ دولت و كلاسى اولدىلر ؛ قائو - كىنغ ھو - يە يعنى صول طرف و كىلى ،
 يو - خىنغ - تىسە صاغ طرف و كىلى تەيىن اولدىلر ، و حدوددن چىقوب توركلەرە تەرض
 امىرىنى آلدىلر . شا - ھو - ليونك قومانداسى آلتىندە اولەرق آ - ھو خان ، تان - ھان
 خان بونلرلە حرب ايچون كلدىلر ، فقط ھېسى بوزولوب قاچدىلر . بو آراقلىق توركلەردە
 قىتلىق وار ايدى ؛ يىەجىك بولەمدىلەندىن كىمىكلرى اون حالنە كىتىرەر، يىلردى . بىردىفە ايچىلرندە
 يومورجاق (وبا) چىقدى ، بوندىن چوغى اولدى .

صوئىلر و قاينامە سىندە ، اىمپراطور قائو - تىسونك ترجمە حالندە اوقونىور : خا - ھوانغ
 دورە سىنك دوردىنجى يىلىنك ، ايكىنجى آيىنك تىنغ - ھەي كونىندە (۵۸۴) ، توركلرك
 سو - نى بويندىن ار كىكلى قادىنلى اون كىشى كىلوب اطاعت ايتدىلر .
 عىنى آيك كىنغ - سو كونىندە ، تورك خانى ، آ - سە - نا باشىندەكى تىبە سىلە ، اىمپراطورە
 اطاعتە كلدى .

دوردىنجى آيك تىنغ - ھەي كونىندە ، تا - ھىنغ - تىەن سىرايندە تورك ايلچىلرىنە
 بر ضىافت چىكلدى .

[۱] دوشمانك حرىكلەرىنى اوزاقدىن بىلدىرمك اوزره اوستىندە آتش ياقىلان قلەلردىر .
 اىمپراطور حربە نەيات وىرەجىكى سويليور .

تورکله دائر تاریخی قیدلرده اوقونیور: شا - پو - لیو، سرت وظالم طبیعتی اولدیغی ایچون آ - پوخاندن نفرت ایدردی؛ وبوخان ایلک عودت ایتدیکی ایچون، آنسزین اوردوسنی باصدیردی، تمامیه بوزدی و آ - خانک آناسنی اولدوردی. بوده زهیه کیده جگنی بیلمه دن غریبه شا - پو - لیونک بابا قرداشی اولان وتیهن - کیو دیهده آ کیلان تا - ته ئو خانه التجا ایتدی. بو وقتیه شرق خانی ایدی. شا - پو - لیو، آ - پویه چوق قیزدی، کندیسنه اوردوسنک باشنه کچوب شرقه کیتمه سنی امر ایلدی. یاننه طوپلانان عسکر یوز بیک آتلی ایدی. بونک اوزرینه هان شا - پو - لیوبه هجوم ایتدی. اوته دن بری آ - پو ایله صمیمی رابطه سی اولان تان - هان خاندده وار ایدی. شا - پو - لیو بونک عسکرینی آلدی و کندیسنی عزل ایتدی. تان - هان قاجدی، و تا - ته ئونک یاننه التجا ایتدی.

شا - پو - لیونک عموجه سی اوغلو اولان تی - کین - چا آیری بر اوردویه قوماندا ایدیور ایدی. شا - پو - لیو ایله آرالی آچیلدی، بوتون عسکریه اوکا قارشى عصیان ایتدی، کیتدی. آ - پو خانه اطاعت ایتدی. قوتی اوکا علاوه ایلدی. هر بری ایمپراطور سرانی قپوسنه آیری آیری ایلچیلر کوندردیلر، باریشقلق و یاردیم دیله دیلر. ایمپراطور بوایکی دیله کی قبول ایتدی.

بو آراق پرنسس تسیهن - کین ایمپراطوره بر عرض حال تقدیم ایله کندی چوجوقلری یرنده توطولماسنی ایسته یوردی.

قائو - تسو، شار پو - لیو خانه خای - فو - سیو - پنینغ - هوی ایلچیلکله کوندردی. بواشاده پنینغ - چه ئونک مدافعه سنه مأمور اولان تسین قرالی قوانغ، (شا - پو - لیو) نك دوشمانلغندن دولای تعقیبه مساعدده ایستدی: ایمپراطور اذن ویرمدی.

شا - پو - لیو بر ایلچی ایله کوندردیکی شو کله لرله باشلا یوردی: « چین تاریخنک دو قوزنجی آینک اوننجی کونی بویوک تورکر ایمپراطورلغنک بیلکا (حکیم) ایمپراطوری ای - لی - کیو - لیو - شه - مو - هو - شی - پو - لو خانک کوندردیکی بیتی (مکتوب)

مکتوب شویله ایدی:

« بویوک صوئی خاندانک حشمتلو ایمپراطورینک خای - فو عنواتی حائز ایلچیسى سیو - پنینغ - هو ایمپراطور طرفندن بکا خطاب ایله شرف ویردی. سوزلری و نطقلری

ای آکلادم . صوئی خانداننک حشمتلو ایمپراطوری خاتونمک باباسی در ؛ بو صورتله قاین آتامدر . بن ، قیزینک قوجاسی ، کندیمه کندی اوغللرندن بری کوزیله باقه بیلیرم . هر نه قدر آیری ایللرده اوتوریور ایسه کده ، محبت حسی و عدالت عشقی ایله بربرمزه باغلی یز . شمدی برلکمز قوتلی اوله رق باغلاندی ؛ اوغللرمز و یکنلرمزله بو برلک چوزولمکسزین اون بیک گوپک سورده جک . کؤک تانکری آندمه طانوق (شاهد) در . بو برلکی هیچ بوزمیه جغم . حکومتده بولنان قویون و آتلر (صوئی خانداننک) ایمپراطورینکدرلر ، اونک مملکتنده بولنان ایپکلی قوماشلرده بنمدر ؛ آرامزده فرق یوق . ایمپراطور قأو - نسو کندیسنه شوپله باشلایان برجواب ویردی :

« بویوک صوئی خاندانندن ایمپراطورک ، بویوک تورکلر خانی ئی - لی - کیو - کیو - لیو - شه - مو - هو - شا - پو - لیویه مکتوبی . »
مکتوب شوپله ایدی :

« مکتوبکیزی آلام ، بکا بویوک دوستلغیکز اولدیغنی آکلادم . شا - پو - لیونک قاین آتاسی اولدیغمدن ، بوکون شا - پو - لیویه هیچ بر فرق اولمقسزین اوغللرمدن بریسی کوزیله باقییورم . آرامزده اولان اسکی دوستلق و بویوک محبت حسبیه ، معتاد ایلچیلردن ماعدا ، سزه بوس بوتون آریجه و خصوصی اوله رق ، اسکی بویوک مأمورلرمدن یو - خنیغ - تسهیی ، قیزیمه اعاده زیارت و شا - پو - لیوی سلاملامق اوزره بوکون مملکتکزه کوندیریورم . »

شا - پو - لیو چریلرینی دیزمش واک قیمتلی اشیاسنی طنطنه ایله اورتیه یایمش ایدی . یو - خنیغ - تسهیی کوردیکی کی خسته اولدیغنی ، آياغه قالقه میه جغنی سویلیدی : « شمدییه قدر ، دیدی ، آتالم کیمسهیی سلاملاماشلردر . »

یو - خنیغ - تسه شدتله اعتراضده بولندی ، پرنسس تسهین - کین مخصوص ایلچییه دیدی که : « خان قورت سجیه لی در ؛ اونکله بریسی مجادله ایدرسه ، ایصیره بیلیر . »
چانغ - سون - چنیغ ۴) خانی توبیخ ایتدی . بونک اوزرینه شه - تو اعتذار

(۱) پرنسس چه ئو خاندانه منسوب ایدی ، صوئی لر کی تلقی اولماسنی ایستیوردی .
(۲) موریسونک چینجه - انکلیزجه لغتنده خاندانن اولیان بر عائلهیی تخته چیقارمه یه یاردیمی اولانه ویریلن عنواندر .

(۳) چری ، چریک صف عسکری دیمکدر .

(۴) ایکنجی ایلچیدر .

طاعت ايلدى . باشنى يره قدر اكدى ، ديز چوكرك مکتوبى آلدقن صوكره حرمت اوله رق باشنه قويدى . فقط بوتون تبعه سنى اوتانمه لرندن قيزارتدى ، بونلر بربرلرني ايتهر ك واويلا ايتديلر .

يالكنز بو قدرله ده قالمادى : يو - خنيغ - تسه كنديسنى «چين» يعنى تبعه دن اولديغنىك اعلا تى ايستى . شا - پو - ليو ، چين ك نه ديمك اولديغنى معيتمه صورتى . بواونلر ده « صوئى حكومتنده چين لك اعلا تى ، بزده كوله ديمكدر ، » ديديلر .

شا - پو - ليو بونك اوزرينه : « بويوك صوئى خاندانندن اولان ايمپراطورك قولى اولدمسه بوندى دولايي وكيل دولت يو - خنيغ - تسه نك اقدامنه بورجلى يم . » يو - خنيغ - تسه يه بيك آت ويردى ، كندى آنادن قيز قرداشنى اوكانكا ح ايتدى .

ماثيه - چانغ - سون - چينغ ك ترجمه حالنده اوقونيور : خاي - هو آنگ دورينك دور دنجى ييلنده (۵۸۴) ، ايمپراطور چينغى ايكنجى وويو - خنيغ تسه يى برنجى ايلچيلكه شه - توخان يانه كوندردى . عائله آدى يانغ اولان پرنسسسه تا - ئى - قونغ - چو (بويوك عدالت پرنسسسى) عنوانى آلمغه مساعده ايلدى . فقط شه - تو اراده يى (يعنى ايمپراطور مکتوبى) آلتجه اصلا آياغه قالمق ايسته مدى . چينغ يانه دوغرى ايلريله دى ويدى : « تورك حكمدارلرى ايله صوئى حكمدارلرى برربويوك مملكتك ايمپراطورلريدلر . خان قالمادى ؛ نضل مخالفته جسارت ايتدى ؟ بويله اولمقله برابر خاتون (پرنسس) ايمپراطورك قيزيدر ؛ بويله جه خان بويوك صوئى خاندانك حشمتلو رئيسى اولان ايمپراطورك دامادى در . مراسمى اونو تمق خاتونلرك اوكى باباسنه حرمتده قصور ايتك دكل ده نه در ؟ » شه - تو كولومسه دى و تشریفات مديرينه ديدى : « مادامكه قاريمك اوكى باباسنى

سلاملاق لازم ايمش ، پكى »

بويله ديهرك نامه يى سلاملادى . ايلچى مأموريتنى بيتدكدن صوكره كبرى دوندى ايمپراطور كنديسنه ئى - تونغ و سان - سه ، تسو - هيون - وهى ، چه - كى - تسيانغ - كيون ۵) عنوانلرني ويردى .

خاي - هو انغ دورينك بشنجى ييلنك بشنجى آينده (۵۸۵) ايمپراطور باش قوماندان يوشن - كى يى ، تورك خانى آپويه ايلچيلكه كوندردى .

۵) بو عنوانلردن اك صوكى اولان چه - كى - تسيانغ كيون (آرابه لر و آت لر جنرال) معناسنه در ، ديكرلرينك فرانسزجه ده قارشيلغى يوقدر .

يدنجى آيدە شا-پو-ليو خان ايمپراطوره كوندردىكى برنامەدە كندىسنى تىبە صايورايدى.
سكزننجى آيدە پايتختە تە - لە عنوانلى اولان اوغلى قو - هو - چىنى كوندردى .
خاى - هوانغ دورىنك، آلتىنجى يىلنك ايلك آيندە (۵۸۶) [۱] توركلر آراسىنە چىن
تقويمى داغيدلى.

آلتىنجى آيدە توركلر خانى شا - پو - ليو مملەكتى محصوللاردىن وىركى تەقدىمى اىچون
ايلچىلر كوندردى.

ھابى . توركلرە دائىر تارىخى قىدلار دە اوقونيور : بودور دە شا - پو - ليو برطرفدن
تا - تەئو طرفندن سىقىشدىرلدىغى كوردىكىندىن ، بىر دە اوستەلك شرق دە خى - تانلردىن
قورقيدىغىدىن بوقار شىق خانى بىلدىرمەك ، چو لك جنوبىدىن اوردولرىنى كچىرمەيە مساعده
اىستەمەك وبونلرى بىر مدت پە - تا ئۇدە يىلدىر مەكە مساعده آلماق اىچون براياچى كوندردى.
ايمپراطور اىستىدىكى مساعده نك وىرلەسنى ارادە ايتدى . تسىن قرالى قوانغە عسكەرلىلە
اونك امدادىنە كىتمەسنى وكندىسەنە ارزاق والىسە تدارك اىتمەسنى امر ايلدى . آرىجە
كندىسەنە (خانە) بر آرابە ، برالبسە وبرطاقىم موزىقە جى وىردى . بونك اوزرىنە ، شا - پو -
ليو غەربە دوندى ، آ - پو خانە تعرض ايتدى ، مغلوب واسىرايلىدى . آ - پا قراللىق عسكەرلىرى ،
محافظ عسكەرلىك بولنامىسى فرصتىدىن اس - تفادە ايلە خاتوننى وچو جىقلىرىنى ياقەلادىلر .
ايمپراطورلىق قىتەلەرى بوتعرضە اشتراك ايلدىلر ، و آ - پا عسكەرلىرىنىك آ - پو خانك بوزولماسى
اوزرىنە آلدقلىرىنى تامامىلە شا - پو - ليو يە وىردىلر . شا - پو - ليو چوق سويندى ، بويوك چولى
حكومتە حدود اتخاڭىنە قرار وىردى . بونك اوزرىنە ايمپراطورە شويە باشلايان بر
مەكتوب كوندردى :

ئى - لى - كيويو - شە - شى - پو - لو - مو - هو - خان [۲] عنوانى خاڭزاولان بويوك
تورك ملتىك خاقانى تىبە كىز شە - تونك سوزى .
بومەكتوب شويە ايدى :

« شانغ - شو [۳] وپو - يە (ناظر) عنوانلىرىنى خاڭز بويوك ايلچىكىز يو - كىنغ - تسە
بكا كلىدى . مەبەنە بر صورتدە اولان ذات حىشمتانەلرىنىك مەكتوبىنى حرمتلە آلدىم . لطفىر كىز

[۱] فرانسىزجە ۶۸۶ ايسەدە مەتبەئە خطاسى اولدىغى بىلدىر . (مترجم)

[۲] مو - هو سانسقريتجەدەكى ماھا (بويوك) كەلسى در .

[۳] آلتى عالي محكمەلردىن بىرىنىك رەئىسى دىمكىدر .

وصداقتكزك دوامی پارلاقلی آرتیره جغنی متحیرانه برحس ایله دوشونیورم . تمامیه سزه تشکیره قدرت بولمقسزین اونلره نائل اولیورم . بویوک صوئی خاندانك حشمتلوايمپراطورينك دورت دكزه (یعنی چینه) مالك اولدقلىنى حرمتله كوز اوكنه كتيرويورم ؛ یوقاریده كوك ایله مطابق ، آشاغیده ملتك اومودلرینی كافلدر ؛ كوك آلتنده بولنان ، یر اوستنده اولان ، یدی سیارهنك ایشیق ویردیکی بوتون آداملر ایچنده سزه تمامیه كوكل باغلاماش واطاعتكزه جان آتاماش اولسون . اگرماضیه چیقارسهم ، سزی جدا مقدس واونبك كوكدن بری بکله نیلن برایمپراطور وعهدكز بيك ییل اول قیدایدلش اوله رق طانیورم . اك اسکی تاریخلردن بری مثلکز کورلمه مشدر .

« الی ییلدن بری كوك تکرينك تأسيس ایلدیکی تورکار بویوك چوله حاکمدرلر ؛ ایمپراطورك حدودندن اعتبارآ بولرك اراضیسی اون بيك لی یی کچر . یايا و آتلیرم یوز بيك در ؛ عینی زمانده شرق و غرب باربارلینه حکم ایدیورم ؛ واونلردن چین کی حرمت کوریورم . شمال ملتلی ایچنده بندن اولو کیمسه یوقدر . شمدی موسملر مساعدر ، روزکارلر وبولوطلر چاغنده کلیور . بو بکا چینه بویوك قدسی بر (ایمپراطورك) تخت اوستنده بولنه سندن ایلری کلیور . یالکز بوقدر دکل : فضیلتلرینك ، عدالتك وانسانیتك مسعود تاثیرلرینی دهنهك . نزاکت وخاطر آلمق عادتلی سرایدن چیقدی ، صحرامری دولدوردی . فکریمه قالیرسه کوکده ایکی کونش اولمדיنی کی یرکده ایکی ایمپراطوری اولماملی . حرمتله دوشونیورم که بویوك صوئی خاندانك حشمتلوايمپراطوری آژونك (دنیا) حقیقی ایمپراطوری در . عظمتلو عنوانی غصب ایچون اوکا قارشى اوردویه ومملکتک طبیعی مدافعه مانعلرینه گوگنمك حدیمه می دوشمش ؛ شمدی ، چین اخلاقنك صفوته فوق العاده حیرته اولدیغم حالد ، دوغری بولی طوتان حکمداره بوتون کوکلدن اطاعت ایدیورم ؛ اونك اوکنده یوکونور (دیز چوکر) ، آلمنی یره قدر اگر ، وداثما اوکاخر اچکذار اولمای دیلرم ؛ هر نه قدر کوزلرمی جنوبه ، وهی لر سراینه دوغری چویریور ايسه مده داغلر وایرماقلر بنی اورادن پك اوزاق طوتیورلر . اصلا چینه قارشى وظیفه لر مده تنکاسله جرأت ایدم . شمدی اوغلم سرایه کیدیور ؛ هر ییل ، ویرکی اوله رق الهی جنسدن آتلی تقدیم اولنه جقدر . صباحدن آقشامه قدر آنجق امرکزی دیکلیه جکم . البسه لر مزك اوکنی کسمک ، دالغه لانه مقده اولان صاحب مزك اورکوسنی آچق ، دیلزی دیکشمک ، قانونلر کزی قبوله کلنجه توره ویاسالرمز پك اسکی اولدیغندن اونلری دکیشدیرمه یه حالا جسارت ایدمدم .

بوتون حكومتك كوكلې برذر ؛ سزه دريندن متشكر بولميان اك شىدتلى اطاعت
 حسلى دوميان ، مسرت و محبت ايله مشبوع اولميان كيمسه يوقدر . سزه حرمتله يدنجى
 اوغلم ، نبعه كز ، الخ - خو - هان - چينى بونيازنامه يي تقديم ايچون كوندريورم . »

ايمپراطور قاتو - تسو شو اراده يي چيقاردى :

« برچوق يىللردن برى شا - پو - ليويه بويوك چولك شمالنده كي ياشايان ملتلك باشى ديه
 باقيليور بوتون باربارلر ايچنده اونك اقتدارنده كيمسه يوقدر . واقعا اس - كيدن دوستلق
 باغلى ايله باغلانمش اولمقله برابر بربندن آيرى ايكي حكومت تشكيل ايدييور ايدك .
 فقط بونون مناسبلر منر حكمدار ايله تبعه سى طرزنده اولديغندن آرتق بر وجود تشكيل
 ايدييورز . محبتمز پك دريندر ، وظيفه لر منر عدالت اوستنه قورولمشدر . بن بوندن چوق
 ممنونم . اكر تنكرينك انعامنه نائل اولدمسه ، دكزلرك اوتة سنده [۱] هرشى يولنده ايسه ،
 بونك بنم ضعيف فضيلتمك اثرى اولديغنه قانع دكلم . وقتيله آتالر بارقلرنده (معبدك
 تور كچه سى) بومسعود حوادلنك حرمتله اعلانى حاكمه ايتدم ؛ بوتون خلقك بونى اوكرنمى
 ايچون بوتون ايمپراطورلقده نشرى مناسبدر . بوآدن اعتباراً تورك خانه خطاباً چيقاره جغم
 اراده لر مده ، آرامزده برفرق اولماسنه دلالت قورقوسيله اصلا آدينى آكمايه جغم . حرى
 اولان خاتون اصلاً پرنسس تسينه . كين ، چه ئولر صويندندر ؛ كنديسنه يانغ - شى
 عنوانى ويردم ، كندى منسوب اولديغم ايمپراطور خاندانى شجره سنه پرنسس تا - ئى (بويوك
 عدالت پرنسس) عنوانيله قيد ايتدم ، واوغلم - خو - هان - چينى وكالت مرتبه سنه چيقاردم .
 كنديسنه ان حكومتى حكمدارلنى عنوانى ويردكن صوكره سرايك حرمنده بر ضيافته
 قبول ايتدم ؛ كنديسنى ايمپراطورچيه تقديم و هديه لرله تكريم ايتدم . »

شا - پو - ليو بويرليغون چوق خوشالاندى ، و بوندن اعتباراً هر يىل ويركى ويرمه يه
 و ايمپراطوره تانكسوق (هديه) لر تقديمنه دوام ايتدى .

خاى هوانغ دورينك يدنجى يىلنده (۵۸۷) ، توركلر ويركى تقديمى ايچون ايلچيلر
 كوندرديلر .

توركلره دائر تاريخى قيدرده اوقونيور : خاى - هوانغ دورينك يدنجى يىلنك ايلك
 اينده شا - پو - ليو مملكتى محصولندن ويركى اولمق اوزره تقديم ايچون اوغلنى كوندردى .

[۱] يعنى چين خارجنده كي طوپراقلر ؛ بوتون توركلر ايلي قصد اولنيور .

بووسیله ایله ، هنج - چه ئو ایله تاي - چه ئو دائره لری آراسنده آولانمیه مساعده ایستدی .
 ایمپراطور بوکا راضی اولدی ، کندیسنه شراب و آریق کوندردی . اووقت شا - پو - لیو
 عسکرلرینک باشنده اولدینی حالدله ایلیله دی وایکی دفعه سلامیه رق ایمپراطورک هدیه لرینی
 آلدی . شا - پو - لیو برکون آولادینی اون کییکک قویروق و دیللیرینی ایمپراطوره تقدیم ایتدی .
 نسه - هو اوردا لگنه کیری کلدیکی زمان اوتاغی (چادیری) یاندی . شا - پو - لیو بوندن چوق
 کدرلندی ؛ برآی صوکره اولدی . ایمپراطور اوچ سرایده قبول مراسمنی تأخیر ایتدی .
 آریجه تشریفات ناظرینه ماتم علامتی اوله رق بر قربان تقدیم ایتمه - سنی امرایلدی و طائله سنه ده
 بش بیک پارچه ایپک قوماش کوندردی . اوکجه لری شه - توخان [۱] اوغلی یونغ - یو - لیوینی
 ضعیف و قورقاق طبیعتلی بوله رق وصیتنده اوغلی چو - لو - هه ئونک شه - هو عنوانیه کندی
 یرینه کچمه سی آرزوسنی بیلدیرمش ایدی چو - لو - هه ئو نصب اولمق اوزره اولدینی کوردیکی
 وقت یونغ - یو - لیویه دیدی : « مو ، خان خاندن بری خانلر مزدن بر چوغی کندی
 یرلرینه کوچوک قرداشلرینی ، مشروع اوغللری یرینه پچلری چیقارمشلردر . بونلر آتالرمزه
 حرمتده قصور ایتشلر و اونلرک تورهلرینی بوزمشلر . مقام حکومته وارث اولماکزی
 ایسترم ؛ سزی سلاملا مقدن قورقمیورم .

یونغ - یو - لیو ، چو - لو - هه ئویه ده بر ایلیچی کوندردی و طرفندن شوپله سویلتدی ؛
 « بابام وعموجهم برکوک (اصل) دن ایدیلر ؛ اونلرک بوبدنلری برتک وجودکی برلشمشدی ؛
 فقط بن عینی آفاجک بردالی ویا یا پراغیم ؛ نه جسامرتله ، آفاجک کوکی ودوروغنی دال
 ویا پراق یرینه قویم ، اک شرفلی مقامده بولنان عموجهم ، بنم کی بر عاجزدن نصل آشاغی
 قالرده بن خا اولورم ؟ برده رحمتلی بابامک امرلرینی اونوده بیلیرمیم ؟ عموجهمک بونی
 قبولده تردد ایتمه مه سنی دیلرم . »

یونغ - یو - لیو بش آلتی دفعه اویوجه مقامی براققدن صوکره چو - لو - هه ئو نهایت تحتیه
 چیقمه یی قبول ایتدی . شه - هو خان آدینی آلدی و یونغ - یو - لیویه ده شهره و عنوانی
 ویردی . ایمپراطوره برمکتوب تقدیمی ایچون یرایلیچی کوندردی . قانو - تسو کندیسنه بر
 موزیقه طاقی ، برسانجاق و بردا وول ویردی . چه ئو - لو - هه ئونک چکه سی اوزون ، آرقه سی
 قانبور ، قارشیلری آراق ، کوزلری پارلاق ایدی . سوئی لر ایمپراطورینک ویردیکی

[۱] بوشا - بو - لیونک کندیسیدر .

سانجاق وداوولایله غریبه آ-پو خان ایله قاوغایه کیتدی . دوشمانلر سوئی لر ایمپراطورندن یاردیمچی عسکر آلدیغنی صاندیلر ، برچوغی کلوب کندیسینه اطاعت ایتدیلر . آ-پویی اسیر ایتدی ، وایمپراطوره برمکتوب یوللایه رق آ-پو خانک جاننه قییمق ایستدیکنی بیلدیردی ، قاؤ-تسو آرزوسنه مماشات ایتدی ، پوریه (ناظر) عنواتی حائز قاؤ - کسنگ ایلریله یه رک کندیسینه : « بربرینه قابله برلشن خصمملر آرالرنده حرب ایدرلر ، بربرلرینی خراب ایلرلر سه اخلاق عمومیه یی تخریب ایتمش اولورلر ، آنجق بویله لری بربرینه دایانه رق ، بربرلرینی بسلمکله روحلرینک بویوکلکنی کوستیرلر » دیدی .

ایمپراطور : « پکاعلا ! » دیه باغیردی . بونک اوزرینه کسنگ قدحنی قالدیردی ، ایمپراطوره ایلریله دی : « هیه ن - یوئن (هوانغ - تی) دن بری ، دیدی ، هیون - چو باربارلری حدودلر مزه صیق صیق صالدیردیلر ؛ فقط شمعدی ، شمال دکزینه قدر ، بوتون ملتلر اطاعتکنز آلتنده در . ایشته بوقرون قدیمه دن بری هنوز کورلمدک برظفردر . بوندن دولایی سزی ایکی قات سلاملامایه واوزون عمرلی اولما کزه دعایه جسارت ایلرم . »

برمدت صوکره ، چو - لو - هو غریبه سلاحنی چویردی ، کندیسینه براوق دکدی ، اولدی . عسکرلری یونغ - یو - لیویه بیعت ایتدیلر . بوده کی - کیا - شی - تو - نا - تو - لان خان عنواتی آلدی . یونغ - یو - لیو ، قاؤ - تسویه برایلچی کوندردی ، اوده اوکامتبوعی ایچون اوچ بیکطوب ایپک قوماش ویردی . هر ییل ویرکی تقدیمی ایچون ایلچیلر کوندرمه یه دوام ایتدی .

هائیه . چانغ - سون - چینغ ترجمه حالنده اوفونیور : خای - هوانغ دوربنک یدنجی ییلنده ، شه - تو اولدی ، ایمپراطور چینغی ، بر رسمی مکتوبله ، کوچک قرداشی چو - لو - هه ئویی سلاملامق وکندیسنه مو - هوخان (۱) واوغنی یونغ - یو - لیویه ده شه - هو خان عنواتی توجیه یتیمک ایچون یوللادی . چو - لو - هه ئو ، چینغ واسطه سیله شو آشاغیکی مکتوبی کوندردی : « تنکرینک محوینه قرار ویردیکی آ - پو بش آلتی بیک آتلی ایله داغلر ، دره لر آراسنده طوتونیور . قرارعالیکزی حرمتله دیکله دم ؛ اونی سزه طوتساق کتیرمک وظیفه مدر . »

ایمپراطور بونک اوزرینه ملکی وعسکری آمرلرک رأینی صوردی . لو - آن پرنسی یوئن - کیای شوبله دیدی : « کیدوب اونی یاقه لامق ، باشنی کسمک وجنایتلرینک جزاسی اوله رق باشنی آسه قومق ایچون مساعده کزی ایسترم . »

وو - يانغ پرنسى لى - يون ، ديدى : « اونى ديري طوتمق ، سرايه كتىرمك وخلقك كوزى او كنده آچيقده اولدورمك ايچون مساعده ايسترم . »
 ايمپراطور چانغ خطاب ايله شويله ديدى : « دولتو ، سز نه رايده سكر ؟ » چانغ جواب ويردى : « اكر توركلر ذات حشمتانه لرينه قارشى عاصى اولورلرسه اونلرى مجازات ايله وظيفه لرينه چويرملى در . شمدى ويوك قرداشله كوچك قرداش برقانلى حرب ايدىورلر . آ - پونك جنائتى نه اولورسه اولسون ، ايمپراطورلغه قارشى كفران نعمتده بولمىدى . صوك درجه ده صيقيشديغى برزمانى فرصت صايارق طوتيلر ، اولديريليرسه ، نيجه ، اوزاقده كى ملتلى كنديكزه جلب ايدمك بر واسطه دكلدر ، ديه قورقارم . ايكي سنى ده حياتده براقق دها ايدر . »

ايمپراطور « پك اعلا ! » ديدى .
 يدنجى ييلده چو - لو - هه و اولدى ، قاو - تسو كندى آمرلىنى عائله سنه تعزیه كوتورمه لرينه ويونغ - يو - ليويه ده چين لر ايمپراطورينك كنديسنه تقديم ايتديكى قيمتلى وازوي وىرمه يه مامور ايتدى .
 خاى - يوئن دورينك اون برنجى ييلنك ايكنجى آينده (۵۹۱) ، توركلر قيمتلى يدى وازو تقديم ايچون برايلچى كوندرديلر .
 دوردنجى آيده تورك خانى يونغ - يو - ليو سرايه ته - له (۲) سنى كوندردى .
 خاى - هوانغ دوره سنك اون ايكنجى آينده (۵۹۲) ، توركلر ايمپراطوره عرض تعظيم ايچون ايلچيلر كوندرديلر .
 اون اوچنجى ييل (۵۹۳) ، تورك اوردولرى باش بوغلىرى وىركى تقديمى ايچون ايلچيلر كوندرديلر . اوندن صوكرمه ده ، چين ايله تجارت تاسيسى ايچون برلشمه يه مساعده ايسته مكده ايلچيلر كوندرديلر . ايمپراطور براراده ايله بوكا مساعده ايتدى .
 هاشيه : توركلره دائر تاريخى قيدلرده اوقونيور : بو دورده (۵۹۳) يانغ - خين آدى چينلى بر سرسرى قاچوب توركلرك ايچنه كيرمش و اونلره يالاندن شويله ديمش : « يونغ قراللى حكمدارى ليه و - چانغ ايله يو - وهن ك قيزى اختلالى قورديلر ، وتا - ئى پرنسى حدود كزى تخريب ايچون عسكر كوندريور . »

(۱) اولوخان .

(۲) بررتبه صاحى .

تو - لان خان ۱) یانغ - خینی طوتدوردی و ایمپراطوره بونی خبر ویردی ؛ عینی زمانده ویرکی مقامنده نباتی بز و بالیق طونقالی تقدیمی ایتدی کوچک قرداشی خین-یو- شه برآوردو باشنده بولنوب قوتلندیکی ایچون، تو- لان خان بونی قیصقاندی. اونی اوردونک اوکنده اولدوردی وباشنی کسیدی . ینه بو ییل دایسی ته - له عنوانلی ژو - تانی یو- چین (ختن) حکمدارینه برقرالاق عصاسی کوتورمک ایچون کوندردی . ایمپراطور ژو- تان ناظرلق پایهسی ایله خانغ قرالغی پرنسی عنواتی ویردی. ایرتهسی ییل تورک اوردولرینک ایلری کلن قوماندانلری برلکده کنکاش (مشورت) ایتدیلر ، ویرکی اوله رق بر تومن (برتومن اون بیگ در) آت ، ایکی تومن قویون ، بش یوز دوه و اوقدرده اوکوزیوللادیلر. آرقه سندن چینلیله تجارت ایتک و حدود بوینده بازار قورمه یه مساعدده ایسته مک ایچون ایلچیلر کوندردیلر . ایمپراطور براراده ایله مساعدده ایتدی .

چین لری مغلوب ایتدکدن صوکره ایمپراطور پرنسس تا - ئی (شا - پو - لیودن دول قالان قادین) یه چین لر ایمپراطورینک عموجه سینه عاٹد اولان بر قیمتلی پاراوانه Paravent هدیه ایتدی . فقط بو پرنسسک دائما ذهنی قاریشیق ایدی . بوندن دولایی چین لرك محوندن بری کدرلی موقعنی تصویر ایچون پاراوانه یه شو بیتلری یازدی :

ایمپراطورلقلر برکون ایچنده دوغار وسوز .
 دنیانک ایشلری صو یوزنده دالغه لانان یوصون کبی در .
 شرف و سعادت قی محافظه حقیقه کوچدر .
 کول کنارنده یوکسله ن قوله [۱] نهایت یرله برابر اولدی .
 طالع ، شرفلرم شمدی زده درلر ؟
 شوپاراونه اوزرینه صولان خیالرمی چیزییورم .
 اک طاتلی شرابک آرتق بنده نشئه سی قلمادی .
 فصل کیتاره مک سسنی چیقاره جفم ؟
 س که بر ایمپراطور عائله سندنم [۲] ،
 طالعک برضربه سیله باربارلر قرارگاهنه کوندرلمشدم .
 برصباح ایچنده ظفیری وهزیمتی کورددم .
 روحم آنسزین هرطرفدن یرتیلشم ایدی .

(۱) طولون اولمالی (مترجم)

[۱] آونده ، صو کنارنده چی - تایی (کول قوله سی) دیه بر قوله وار ایدی .
 [۲] پرنسس تا - ئی چه ئولر خاندانندن ایدی .

قرون قدیمه دن بری برچوق قادینک طالعی بویله در .
 آی خاطره کله بیله جک یا لکیز بن دکلم ؛
 پرنسس مینغ - کیونک یانیق شعری معلومدر .
 اوده اوزاق بریره کلین کیتدیکندن آجی آجی شکایت ایدر .

ایمپراطور بوشعری کوردیکی کبی غضبه کلدی . حقنده کی حرمتی آزالتدی ، هدیه لری
 عادیلشدیردی ، پرنسس ، غریبه حکومت ایدن نی - لی خان ایله تکرار رابطه پیدا ایتدی .
 ایمپراطور پرنسسک بر عصیان ترتیبندن قورقدی ، بوکا قارشی تدبیر آلمق ایسته دی . بو
 ائشاده پرنسس کندی رفاقتنده بولنان برتورک ایله کیزلی بر مناسبتده بولندی . بومناسبتده کی
 سر پرده سی آچیلدی . ایمپراطورده بر اراده ایله پرنسس تا - ئی نک رتبه سی قالدیردی .
 نو - لان خانک نقطه نظرینه اشتراکندن قورقدی . خی - تانغ پرنسس نیه ئو - هونغ ایله
 اونی اویالامق ایچون دورت کوزل ندیمه کوندردی . بوائشاده شا - پو - لیونک اوغلی ژهن -
 قان ، تو - لی خان عنوانی حائز اوله رق شمالده اوطوریوردی . بو اولنک ایچون بر چینلی
 پرنسس ایسته مک اوزره ایلچیلر کوندردی . ایمپراطور فهی - کیو اونلره شو جوابی
 ویرمه سی اراده ایتدی : « پرنسس تا - ئی اولدورتلی ، ایشته آنجق اوزمان ایستدیکنه
 راضی اوله بیلیرم . »

تورکلر بوکا راضی اولدیلر ، پرنسسه یکیدن افترا ایتدیلر . تو - لان خان قیزدی ،
 واونی اوتاغنده اولدورتدی .

تو - لان ایله تا - ته ئو خانلر آراسنده مخاصمه اولدیغندن برچوق کرملر محاربه
 ایتشلردی . ایمپراطور ایکیسنک آراسنی بولدی ، ایکی طرفده عسکرلرینی کیری چکدیلر .

ماشیه . چانغ - سون - چینغک ترجمه حالنده اوقونیور : خای - هوانغ دوره سنک
 اون اوچنچی ییلنده (۵۹۳) ده یانغ - خین آدلی بر نه ایدوکی بلیرسز ، تورکلر آراسنه کیردی ،
 اونلره بریالان اویلدوردی . « یونغ - چینغ پرنسی لیه ئو - یانغ ، دیدی ، یو - وهنک قیزی
 ایله سوئی لره قارشی بر عصیان حاضرلادی . بو آدام بونی پرنسسه کیزلیجه سویلمک ایچون
 کندیسنی لیه ئو - یونغ کوندردیکنی تأمین ایدیوردی . یونغ - یو - لیو بوسوزلره اینادی
 ویرکی کی کسیدی . احوالی کیزلیجه آکلامق ایچون ایمپراطور چانغ - سون - چینغی
 ایلچیلکله کوندردی . چانغ - سون - چینغی قبول ایدن پرنسس سوزلرنده اصلا برزاکت
 ورعایت کوسترمیدی . برده آن - سوئی - کیا آدلی محبی اولان برتورکی یانغ - خین ایله

کیدوب مذاکره ایچون کیتمه یه ویونغ - یو - لیوینی آلداتمه یه چالشمه یه مأمور ایتدی . پای تخته کیری کلن چانغ - سون - چینغ بوخصوصده برراپور تقدیم ایتدی . وهن - تی ، یکیدن چانغ - سون - چینغ یانغ - خینی آرایوب بولمه یه کوندردی . فقط بونی تسلیم ایتمه نی ایسته مه یه ن یونغ - یو - لیو اوکا بریالان قیویردی ، دیدی که : « ایچمزد بولنان یابانجیلری بوشنه آرادم دوردم ، بویله برکیمسه کورمیورم . »

چانغ - سون - چینغ تاقووان (اجنیلر تشریفاتیجیسی) ی پاره ایله قاندردی ، یانغ - خینك نروده اولدیغنی اوکرندی ، کیجه اونی باصدی ویونغ - یو - لیویه کوستردی ، ایشته او وقت پرنسس تا - ئی نك کبزی مناسبتی آچدی . خانلق خلقی چوق اوتانیدیلر . یونغ - یو - لیو آن - سوئی - کیایی و طرفیلرینی یاقالاتدی ، بونلری چانغ - سون - چینغ تسلیم ایتدی . ایمپراطور چوق خوشلاندى . چانغ - خای - فو عنواتی ویردی ، تورکلر ایلنه کوندردیکی آداملرده پرنسس تا - ئی یی اولدوردیلر .

بونغ - یو - لیو ، ایمپراطوره عاٹله سندن بر پرنسس آلمق ایچون یکی بر مکتوب یوللادی . مجلسده مشورت ایدلدى ، ایمپراطور قبوله میل ایدر کی اولدی . فقط چانغ - سون - چینغ شو مآله بر تقریر تقدیم ایتدی : « شو ملاحظه ده یم که یونغ - یو - لیو ثباتسز سجیه لی وحسن نیتدن عاریدر . تیهن - کیونك دوشمانی اولدیغندن ، ولایی درکه ایمپراطورك کندیسنه آرقه اولماسنی اوزلیور . اگر حشمت پناه دیککنه راضی اولور سه شبهه سز عصیان ایده جکدر . خاتونلغه بر پرنسس آلدی ایدر سه بوصهریتك کندیسنه ویره جکی اهمیتی نفوذدن تیهن - کیو وژهن - قانی بوزمق ایچون استفاده ایده جکدر ؛ قدرتی زیاده آرته حق ویکیدن عصیان ایلیه جکدر . صوکره اونك طمعنی صوکره دن یاتیشدیرمق کوج اوله جغندن قورقولور . بناء علیه ، ژهن - قان چو - لو - هه ئونك اوغلی در ؛ شمدی یه قدرده اخلاص ایله مشبوع اولدیغنی کوستردی . شمدی بیلورزکه ایکی خاندانك وکلاسی اونکله وقتیه مناسبتلرده بولندقلرینی بیلوردی . اوده چینلی بر پرنسسله اولنك ایستدی ؛ اک ایسی اوکا ویرمکدر . کندیسنه جنوبه کوچمه سی امر اولنورسه ، عسکری آز واوردوسی ضعیف اولدیغندن امرکز آلتنده بولندورمق ، یونغ - یو - لیویه قارشى طوتمق ، بویله جه حدودلری مدافعه ایله مک سزک ایچون قولای اوله جقدر . »

مايه . سوئی لر تقویم التوارینخنده ایمپراطور قاتو - تسونك ترجمه حالنده اوقونیور :

خای سه هوانغ دورینک اون یدنچی ییلنک یدنچی آینده (۵۹۷) تورکر مملکتلری محصولندن
ویرکی تقدیمی ایچون ایلچیلر کوندردیلر .

او ییلک اون برنجی آینده تورکر ایمپراطوره عرض تعظیبات ایچون ایلچیلر کوندردیلر .

هائیه . تورکره دائر تاریخی قیدلرده اوقونیور : اون یدنچی ییلده (۵۹۷) ، تو - لی
خان وعد اولنان پرنسیسی استقبال ایچون ایلچیلر کوندردی . ایمپراطور بونلره کوره بر
مسکن ویردی . تشریفات ناظری بونلره ایکی نوع مراسمی اوکرتدی . ایمپراطور تو - لی
خانه کندی عائله سندن آنی آدی بر پرنسس ویردی . شمال باربارلری آراسنه تفرقه
صوقق ایستدیکی ایچون مخصوصاً بو ایلچیلری قیمتی هدیه لره غرق ایتدی . بربری
آرقه سندن ینه فو - هونغ ، سو - وهی ، هو - لیو وهیاثو - هینگی تورکره ایلچیلرکله
اونلرده بدایتدن بری سرایه . ۳۷ ایلچی کوندرمشلردی .

تو - لی خان ایلک اوکجه شمالده اوطوریور ایدی ؛ فقط برچینلی پرنسیسی ایله اولنمسی
دولایسیله جنوبده کی اسکی تورکین مستحکم موقعنه چکلمش ایدی . ایمپراطور کندیسنه
بول و قیمتدار هدیه لر ویردیکندن یونغ - یو - لیو قیزدی ویدی : « بن بویوک خانم ،
بویله ایکن ژهن - قانام اولدیغی قدر بکا ای معاملده بولنمیور . » بونک اوزرینه همان
چینه اولان ویرکی پی کسدی ، برچوق کره لر حدودلرینی تخریب ایتدی .

هائیه . چانغ - سون - چینغک ترجمه حالنده اوقونیور : اون یدنچی ییلده (۵۹۷) ،
ژهن - قان بش یوز آتلی کوندردی . بونک همان آرقه سندن چانغ چین پرنسینک استقباله
کیتدی . ایمپراطور ژهن - قانه کندی عائله سندن آنی آدی بر پرنسیسی ویردی . چانغ
کندیسنی تبعه سنک باشنه کچوب جنوبده اسکی مستحکم موقعی اولان تو - کیده کوچه یه اجبار
ایلدی . یونغ - یو - لیو کندیسینی قیصقاندی و صیق صیق طوپراقلرینی خراب ایتدی .
ژهن - قان خفیه لری واسطه سیله بوتون بو حرکتلری خبر آلدی ، ایشی همان ایمپراطوره
بیلدیردی ؛ شوبله که هر تعرضده دوشمانلرینی کری سورمه یه حاضر ایدی .

اون دوقوزنجی ییلده (۵۹۹) ، تو - لی خان چینه اطاعت ایتدی . اوننجی آیده ایمپراطور
کندیسنه کی - ژین خان عنوانی ویردی ، واوردوسیله یرلشمه سی ایچون تا - لی شهرینی
یاپدیردی .

سوئی وقایعنامه سنده ، ایمپراطور قاثو - تسونک ترجمه حالنده اوقونیور : خای - هوانغ

دورينك اون دوقوزنجى يىلنك دوردنجى آينده (۵۹۹)، تو-لى خان چينه اطاعت ايتدى.
تا-ته ئو خان حدودلرى تحريب ايتديكندن، ايمپراطور اوردو مدير عمومىسى، لي-وان-
سوئي يى كوندردى، اوده تعرض ايدەرك تماميله بوزدى.
اون ايكنجى آيدە تو-لان خان كندى تبعهسى طرفندن اولدورلدى.

هائيه . توركلره دائر تاريخى قيدلرده اوقونيور . اون سكزنجى يىلده ، ايمپراطورك
براراده سيله ، شو قرالى سيه ئو ، لينغ چه ئو يولندن چيقدى واوئى (يعنى تا - چه ئوخانى)
بوزدى . ايرتهسى يىل ، ايمپراطورك اراده سيله ، هان قرالى ، باش قوماندان لياغ ، تسو-
پو - يه (ص-ول طرف ناظرى) عنوانلى قاتو - كينغ ، جنرال وانغ - تسا ايله برنجى ناظر
چاؤ - چونغ - چينغ قوماندالرى آلتندە برلكده اوله رق صو-چه ئو يولندن چيقديلر .
يه ئو - پو - يه (صاغ قول ناظرى) عنوانلى يانغ-صو ، معيئندە ناظر لى - چه و هان
- سنج - شه ئو بولند قلى حالده لينغ - چه ئودن چيقدى . نهايت باش و كيل ين - يونغ
يه ئو - چه ئودن چيقدى . وبونلرك هپسى بوتون قوتلريله تا - ته هو خانى تماميله بوزديلر .
يونغ - يو - ليو ، تيهن - كيووژەن - قانە بوتون قطعەلريله تعرض ايتديلر ، قرداشلرينى ،
اوغللرينى و يىكلرينى اولدورديلر ؛ هان صارى نهري (نهر اصفري) كچديلر و وهى -
چه تو دائره سنه كيرديلر . آرقه سنده بش آتلى اولدينى حالده ژەن - قان ، كيجه لين سوئي لر
ايلچيسى چانغ - سون - چينغ ايله قورتولدى ، سرايه كلدى .

ايمپراطور ژەن - قانە يونغ - يو - ليونك ايلچيسى اولوب ته - له عنواننى حائز اولان
ته ئو واسطه سيله ايضاحات و يرمه سنى اراده ايتدى . ژەن - قان دوغرولق و متانتله سويلدى .
ايمپراطور بوندن حظ ايتدى . حقندە پك زياده حرمت كوستردى .

يونغ - يو - ليونك كوچك قرداشى طو-صو - لورقايسى و چوجقلىرىنى براقدى . تو-لى
خان ايله برلكده سرايه عودت ايتدى . ايمپراطور كنديلرينه التفاتده بولندى . بركون
ژەن - قانە طو-صو - لو ايله آشيق اوينامه سنى امر ايتدى . متصل بىكلمكده اولديغندن
ايمپراطور كنديسنه قيمتلى شيلر و يرهرك تسليه ايتدى .

آلتنجى آيدە قاتو - كينغ و يانغ - صو تيهن - كيويه تعرض ايتديلر ، ويوك مغلوبته
دوچار ايلديلر . ايمپراطور ژەن - قانە ئى - لى - چين - ته ئو - كى - ين خان عنواننى
ويردى كه عقلى و تدبيرى قوى خان ديمكدر .

كى - ين ايمپراطورك لطفلىرى قارشى بر تشكر نامه تقديم ايتدى : « سزك تبعه كز ، ديدى ، طرفكزدن اقتدار موقعه چيقارلدى . صوكره ذات حشمتانهلىرى كنديسنه يكي بر عنوان توجيه بويوردىكز ؛ بوكون اسكى فتنه ليكرمه توبه ايدىيورم ؛ ذات حشمتپناهيلرىنه خدمت ايدى جكم وقانونلىرىنه اصلا اطاعتسزلك كوسترميه جكم . »

ايمپراطور ، صو - چهئو دائره سنده ، تا - لى شهرى قوردوردى ، و كنديسنى اورايه قوندوردى . بو تاريخده پرنسس تا - ئى اولمش ايدى . ايمپراطور كنديسنه طائله سندن پرنسس ئى - چينغى خانمغه ويردى . باشنه طوپلانان اوردو پك چوقلق ايدى . فقط يونغ - يو - ليوينه اوكتعرض ايتدى . ايكنجى دفعه اوله رق كنديسنه حدودلر ايچنه كيرمه - نى امر ايتدى . يونغ - يو - ليو اونك آرقه سنى قوغمقدن ويرلرني تخرىبدن واز كچمديكندن صارى نهرك جنوبنه كچدى ، وهيا - چهئو ايله سينغ - چهئو دائره لى آراسنه كوچدى . برقاج « لى » (۲) اوزونلغنده شرقدن غربه ، صارى نهره قدر بر آرق (قانال) قازيلدى بويله جه صولانان بوتون مملكت ، سورولرني اوتلاتمق ايچون كى - مين خانه ويرلدى .

هائيه . چانغ - سون - چينغك ترجمه حالنده اوقونيور : اون دو قوزنجى يىلده (۵۹۹) ، چانغ - سون - چينغ واسطه سيله ژهن - قان ، يونغ - يو - ليونك عصيان ايتديكنى و تا - تونغ شهرينه تعرض ايچون حاضرلنمقده اولديغنى ايمپراطوره عرض ايلدى . وهن - تى اصدار ايلديكى بر يارليغ (فرمان) ده برلكده آلتى عموم قوماندانك ، تسى - تو عنواننى حائز هان قراليله مختلف يوللرله حدودلرى آشهرق اوكتعرض ايتمه لرىنى امر ايتدى . يونغ - يو - ليو چوق قورقدى . تا - تهئو ايله يكي بر اتفاق باغلادى ؛ وقوتلرني برلشدير دكن صوكره برابرجه ، آنسزىن ژهن - قان تعرض ايتديلر وسد چينك آشاغي سنده بر بويوك محاربه ويرديلر . ژهن - قان تماميله بوزولدى . قرداشلرينك ، اوغوللرينك ، يكنلرينك اولدورلدكلرني كوردى ؛ بوتون قاچديلر و داغيديلر . آرقه سنده بش آتلى ايله ژهن - قان كيجه لين جنوبه هپسى قاچدى . صباحلين ، يوز « لى » قدر يول آلدقن صوكره ، برقاج يوز عسكر طوپلادى و اونلرله برلكده مشورت ايتدى . « بوكون ، ديدى ، اوردوم بوزولدى اكر سرايه كيدرسه م بى مغلوب كوزندن باشقه بر كوزله كورميه جكلر . بويوك صوئى [۱] ايكنجى هجا « خان » كله سنىك يرينه كتيرله مشدر ، نفس كله دندر . خان تو - لى خان

عنوانى طاشيردى .
[۲] دها اشاغيده شويله اوقونيور : ۴۰۰ لى لك برقانال ۴۰ lieues يعنى ۱۶۰ كيلومترو .

خاندانك ايماطوري بكا اعتبار ایدرمی ؟ ایلک اوکجهلری تیهن - کیو ایله دوشمانجه مناسبتلرده بولنمادم . اوکا دوغری کیدرسهم بنی حمایهده ، یاردیم ویرمهده قصور ایتمز . چانغ - سون - چینغ مسلکینی دکیشدیرمهیی دوشوندیکینی آکلادی ، اوزاق بر شئرده کیدوب پوصو قورمهلری ایچون ، کندی آداملرندن برقاج کیشیی یوللادی ، وبونلره امداد ایچون آتش یاقه لرینی امر ایلدی . ژهن - قان دورت آله ویوکسلدیکینی کوردی . چانغ - سون - چینغ دن « شهرک تپه سندن نه ایچون آله و قالدیریورلر ؟ » دیه صوردی . چینغ ، اونی آلداتمق ایچون ، شوجوابی ویردی : « شهر یوجهدر ، و اطراف اوزون مسافه امتدادندهدر . اوزاقدن دوشمان کلدیکنی کشف ایتمک مطلقا الزمدر . چینده عادت بویهدر . کلن دوشمان آزلق ایسه ، ایکی آتش یاقیلیر ؛ چوق ایسه اوچ یاقارلر ؛ اگر نهلهکه صیقیشدیریر ایسه دوشمانلرک قورقونج اولدیغنی ، شهره یاقلاشدقلرینی کوسترمک ایچون دورت آتش یاقیلیر . »

ژهن - قان چوق قورقدی ، ومعینه شویله دیدی : « بزى قوغالایان دوشمانلر بزه یاقلاشمش ؛ کندیمزی شهره آتمق کرک . »

مستحکم موقعه کیردکلری کبی چانغ - سون - چینغ تا - قوان (اجنبی تشریفاتیجیسی) اولان چی - شی یی طوتدی وعسکرلرینه قوماندایتمهیه مامورایتدی . کندیسیده ژهن - قانی محفوظاً سرایه کوتوردی . ایماطور ممنون اولدی . ایماطور رتبه سنی یوکسلتدی ، تسو - هیون - وهی (۱) پیاثو - کی - تسیانغ - کیون (خفیف آتلی جنرالی) ، وچی - تسی - هو - تو - کیو (۲) عنوانلرینی ویردی .

چانغ - سون - چینغ ، یونغ - یو - لیوپی کیزایجه کوزتمک ایچون چین تابعیتنده باربارلر (تورکلر) کوندردی . چادیرنده ایکن آنی فلاکتلر کلدیکنی اوکرندی . دوشنده برقاج یوزلیک یری آیدینلانان برتکری کوپریسی (علائم سما) وتیهن - کیو (آرغو) برجندن برقان یاغموری دوشدیکینی کورمش ایدی ؛ اوچ کون قرارگاهنه کوک کورمله سیله برابر کوک طاشلری (احجار سماویه) دوشمش ایدی . بوتون کیجهیی قورقو ایله کچیریور و صوئی لرك عسکرلری کلیوردیه صاییقلا یوردی . چانغ - سون - چینغ بوتون بو حاللری عرض ایتمک وتورکلرله محاربهیه مساعدیه ایسته مک ایچون بر راپور تقدیم ایتدی .

[۱] بو عنوانک معناسی : معیت ایماطوری صول طرف جنرالی .

[۲] ایماطورک براتی حامل ، تورکلرک حامیسی .

تو - صو - لو ايله طرفدارلرى ژەن - قانە اطاعت ايتديلر . برچوق وسيله لرله كلن ارڪك و قاذبنلرك صايدى اون بيكى آشمشدى . چانغ - سون - لينغ بونلرى راحت بريره يرلشديردي . بووقعه اوزرينه توركلر ، يوزلرى كولەرك كلديلر ، اطاعت ايلديلر . ايمپراطور ژەن - قانە ئى - لى - مى - تەئو - كى - ژين خان عنوانى ويردى . و وو - آن - تين سراينده اوق آتمقلا اكلنمەسنە مساعده ايلدى . اون ماھر نشانجى سچدى وبونلرى ايكي طاقيمە آيردى . بونك اوزرينە كى - ژين شويلەيدى : « ايلچىكز ، چانغ - سون - چينغك دلائيىلە ، ذات حشمتانەلرني كورمەيە نائل اولدم . شمدى بكاويرديككز نشانجىلر زمرةسنە كيرمكى اوزلرم . » ايمپراطور مساعده ايتدى ، وچانغ - سون - چينغ واسطە سيله اون اوق كوندردى . كى - ژين بونلرى آتدى وەر آتيشده بركيك ووردى ، شوصورتلە ولو كى فائده لندى .

عيني شوزمانده برسورى چايلاق اوچديغى كورلدى . ايمپراطور كنديسنە ديدى : دولتو ، نشان آتمقده مهارتكز وار . شونلرى وورمكزى رجا ايلرم . « اون دانه اتدى ، بريسى بو قوشلردن بريسنى دوشوردى . بوكونلردە حاكمر هديه آلديلر ؛ چينغ ھېسندن زيادەيە نائل اولدى . ايمپراطور ھان اللى بيك موجودلى براوردويە قوماندالچون صو - چەئو دائرەسنە كوندردى . اورادە ژەن - قان يرلشە بيلمك اچون تا - لى شھرينى ياپديردى .

پرنسس انى آ اولديكندن ، ايمپراطورك برارادە سيله ، اولنك اوزرە پرنسس چينغ - ئى يى كتيردى . چينغ تقديم ايتديكى يكي بر راپورده دييوردى كە ژەن ھرنە قدر ، كنديسنە كلن برچوق كيمسەلرە دايانەرق ، سد كيرك ايچ يانندە بولنيور ايسەدە دوام ايدن يونغ - يو - ليونك چاپوللرندن صيقلەمقده در ؛ يورغونلق چكەمكە ، بر آن راحت يوزى كورمەكە در . صارى نھر كنديسنە سپراولەجنى جھتلە اوو - يوئە چكەمەسنى ايستيوردق . ھيا - چەئو ايله شينغ - چەئو دائرەلرى آراسندە ، شرقدن غربە ، صارى نھر ك جنوبدن شالە دونديكى يره قدر دورت يوزلىك اورتەدن كچيرمە ير آريق قازلمەسنى و بويلەجە بو اراضى اچندە ايستيديكى كى سوريلرني اوتلاتمەسنى و تورك تخريباتندن قورتلمەسنى وبويلەجە تەبەسنىك آسايش اچندە ياشايە جقلرندن اميدوار اولەجقلرني بيلدير يوردى .

ايمپراطور بوراپورى تماميلە موافق كوردى .

صوئی وقایعنامه لرنده ، ایمپراطور قاتو- تسونک ترجمه حالنده اوقونیور: یکرمنجی ییلک برنجی آینه (۶۰۰) تورکلر ویرکی اوله رق مملکتلری محصولندن تقدیم ایچون ایلچیلر کوندردیلر. دوردنجی آیده تورکلر حدوده تجاوز ایتدیلر ، ایمپراطورده تسین قرالی قوآنغه باش قوماندان عنوانی ویردی؛ بوده اولره تعرض ایله داغیتدی .

ماتیم . تورکلره دائر تاریخی قیدلرده اوقونیور: یوقرالغی حکمداری یانغ - صویه لینغ - چهئو دائره سندن ؛ نظامیه اوردوسی ارکان حربیه رئیس هان - سنع - شهئو خینگ - شهئودن تائی - پینگ پرنسی لی - وان - صوئی یه - چهئو و باش قوماندان یائو - پیه نه هو - چهئودن چیه رق تو - لان خانه تعرض ایتمه لرینی بویوردی . فقط قطعه لر حدوددن چیقمازدن اوکجه تو - لان خان کندی عسکرلری طرفندن اولدورولدی . تا - تهئو اقتدار موقعی الده ایتدی وپو - کیا خان عنوانی آلدی . مملکتی بویوک قارغشلق ایچنده بولندیغندن ایمپراطور تائی - پینگ پرنسی لی - وان - صوئی یه صو - چهئو دائره سندن چیقوب تعرض ایتمه سنی امر ایتدی . تا - تهئو یه تا - کین - شان داغی اوستنده راست کلدی ؛ فقط دوشمانلر محاربه ایتمه دن قاجدیلر . اولری قوغالادی ، ایکی بیکنک باشنی کسدی .

تسین قرالی قوانغ ، لینغ - چهئودن چیقدی ، تا - تهئو قاجدی ، غایب اولدی . خان یکنی سه - لی - فای بویوک چولک شرقندن کچوب کی - مینه تعرض ایچون کوندردی . ایمپراطور یاردیم ایچون عسکر کوندردیکندن کی - مین کچیدلری مدافعه ایتدی . سه - لی - فا چکلدی ، بویوک چوله آتیدی .

کی - مین ایمپراطوره کوندردیکی بر مکتوبده شویله تشکر ایلیرایدی : بویوک صوئی خاندانک قدسی انسانی ، حدودسز بر حکومتک خانی ، یوزلرجه عائله نک (ملتک) حامی ومنعمی . گوک کبی اورتمدیکی ، بر شی یوق ؛ طوپراق کبی ، مسند اولمادیغی بر شی یوق . بوتون عائله لر لطفنه مستغرق ، قدرتنه دایانمش اولدقلری حالده خالص بر یورکله کلیر ، کندیسنه اطاعت ایلر ؛ بوتون باشبوغلر ، قطعه لر یله بر لکده کلیر ، چینک مقدس خانه انقیاد ایدرلر . بونلرک بر طاقیمی جنوبه دوزر ، سدکیر قاپولرندن کیررلر ؛ دیکرلری په - تائو وادیسنده دورورلر . خلق ، قویونلر ، آتیر وادی وداغلری قاپلارلر . ژهن - قان [۱] داللری ویاپراقلری یشرمش بر قورو آغاجه ؛ آتله ، دری ایله قاپلانمش کمیکاره بکزریک

[۱] بوراده ایمپراطوره خطاب ایدن خانک آدی .

واون بيك كوبك (نسل) ، بر قويون ويا آت كي بويوك صوئي لره دائما اطاعت اوزره بولنق ايسترم » [۱] .

مايه . چانغ - سون - چينغك ترجمه حالنده اوقونيور : يكرمنجي ييلده (۶۰۰)
تو-لان خان بويوك قارغشه لقلر چيقاردى ، وكندى عسكرلرى طرفندن اولدورلدى . بو
حادثه لر دولاييسى ايله چينغ ايمپراطوردن استيدان ايچون برراپور تقديم ايلدى : « شمدى ،
ديدى ، ايمپراطور قطعه لرى حدودلر جوارنده محاربeler ايتديلر ، وبويوك موفقيتلر قازانديلر .
دوشمان آراسنده تفرقه وار و حكمدارده اولدورلدى . بوفرستدن استفاده ايله بزم طرفه
جليلرينه تثبيت اولنورسه هپسنگ اطاعت ايدم جكلرى محققدر . آيرى آيرى يوللردن ژه -
قان تبعه سنى يوللايه رق طاتلى ديل ايله طرفره جليلرينى ذات حشمتانه لرندن ديلرم . »
ايمپراطور راضى اولدى ، وفي الواقع هپسى كلدى ، اطاعت ايلدى . تا - ته ئوخان
بوندن قورقدى ، يكي دن بونون عسكرينى توپلادى .

ايمپراطور ، اصدار ايلديكى بر اراده ده چانغ - سون - چينغ بوتون كلوب اطاعت
ايدنلر ك باشنه كچمه سنى ، تسين - چه ئو اوردوسى عموم قوماندانلغنى قبول ايتمه سنى وتسى -
تو عنوانى حاز تسين قرالى قووانغى برلكده آلهرق دوشمانله حربه كيتمه سنى بيلديردى .
تا - ته ئو ايمپراطورلق قطعه لرینه باش ديرمديكى ايچون ، چينغ شو پلانى عرض ايلدى :
« توركلرك (وسورولرينك) ايچدكلرى صولرى زهرله مك قولايذر . »
بونك ايچون ايرماقلرك باش طرفلرينه برچوق آغو آتدى : بوصورته تا - ته ئوعسكرى
حيوانلرينك برچوغى بوصولردن ايچديلر ، قيرلديلر . تا - ته ئوي قورقو آلدى . « تانكرى
ديدى ، اولومله ياغمورلر كوندريور ؛ ديمك يوق اولمازى ديله مش . »

ايشته بوندن دولايي كيجه لين قاچدى . چينغ آرقه سندن كنديسنى قوغالدى ، بيگدن
زياده آداملرينك باشنى كسدى ، براوقدر طوتساق طوتدى ، بيكلرجه اهلى حيوان آلدى .
ايمپراطور بو موفقيتدن چوق ممنون اولدى ، چينغى سراينه دعوت ايلدى ، سفره سینه
آلدى وبرلكده جنبش ايتديلر . توركلرك بر تا - قووان [۲] كلى انقياد ايتدى . اوده بو
اثناده حضوره قبول اولندى . بوتوركلرك چانغ - سون - چينغ دن چوق قورقدقلىرىنى ،
[۱] تناسخه اشارت . بر چينلى ده ولى النعمته تشكر ايچون : « اوتكى دنيا ده سزه بر كوپك ويا

آت كي خدمت ايتك ايسترم . » دير .

[۲] ايلچيلر تشرىفاتچيسى .

عسكرلرينك ياي سسلريني دويدقلى زمان كوك كورليور صاندقلىرىنى ، چابوق قوشان آتلىرى اونلره شمشك كې كلكىكىنى سويلدى . ايمپراطور ، كولومسيهرك « اكر جنرال چينغ - قيزوبده حدودك اوتەسنه عسكر صوقدينى زمان ييلدىرىمى آ كديرسيورسە اونك قوتى حقنەدە برفكر ايدىنيله بيليور . » ديدى .

عسكرلرك عودتندە ايمپراطور چينغ ، شانغ - خان - فو - ئى - تونغ - سان - سە [۴] عنوانى ويردى . تا - لى شەرىنە كىرى دونمەسنى ، يىكى اطاعتە كىرنلرى لطفله اداره اتمەسنى بويوردى .

ژىن - شە ئو دورىنك ايلك يىلندە (۶۰۱) ، توركلر كلكىلر ، اطاعت ايتدىلر . صوئى وقايغنامەلرندە ، قاتو - تسونك ترجمە حالندە اوقونيور : ژىن - شە ئو دورەسنك ايلك يىلنك ايلك آيندە (۶۰۱) توركلر هينغ - آانى خراب ايتدىلر . اونلره تعرض ايچون وكلادن هان - هونغ كوندردى .

اويىلك بشنجى آيندە توركلردن ، ديشىلى ار ككلى دوقسان بيكى كلكىلر ، اطاعت ايتدىلر .

هائى . توركلره دائر تارىخى قىدلردە اوقونيور : ژىن - شە ئو دورەسنك ايلك يىلندە ، تاي - چەئو واليسى هان - هونغ ، هينغ - آان دە دوشمانلره مغلوب اولدى . ايمپراطور اونى طرد ايله عوام صيره سەنە قويدى . بر ارادە ايله يون - چەئو دائرەسى نظاميه قول اوردوسى باش قوماندانلغنه يانغ - صويى تعيين و شمالدە حرب ايچون كى - مين دلالت اتمەسنى امر ايلدى . ايلك او كجەلرى هو ، سى و الخ حائلەلرى كى - مينە اطاعت اطاعت اتمەسلىرى . فقط بو آراق حاصى اولدىلر . يانغ - صوقول اوردوسى صارى نهر ك شمالنە كلكىكندە ، تورك باشبوغلرندن آ - وو - سە - لى سە كىن و سائرە كى مين دن ار ككلى ديشىلى آلتى بيك كىشى ، ايكى يوز بيك اهلى حيوان قاپدىلر ، قايب اولدىلر . يانغ - صو باش قوماندان لياىغ - هەيە اونلرى قوغلامق ايچون آتلىلرىنى صالمەسنى امر ايلدى . بودە آلتىش « لى » كنىشلىكندە بر اراضى اوزرندە دورمەدن حرب ايتدى . سە - كىنى تماميله بوزدى . آشىردىنى انسانلرى و اهلى حيوانلرى كىرى آلدى ، كى - مينە كتىردى . صو كره يانغ - صو و كىل دولت چانغ - تىنغ ، وهو - لينغ قول اوردوسى [۴] برخاندانى تخته چىقروب اورادە طوتە بىلن كىمسەيە ويرىلن « ايلك ويوجە » معناسەنە ر عنواندر .

ليه قو - تينغ . مختلف يوللردن كيدوب اونلرله حرب ايتمه لرني امر ايلدى . اونلرده چوق
توتساق آلدقن باش و بر خيلى آدام قيردقن صوكره كبرى كلديلر .

صاري نهري كچكلرى كچي ، توركلرينه كي - مينك تبعه سندن بر قسمي زورله
قالدرديلر . يانغ - صو ، خفيف سواري قومانداني فان - قوئى خو - كي واديسنك
جنوب شرقيسنه نقل ايتدى . اوده اونلرله شدتله تعرض ايلدى ، بوزدى . سكسان «لى»
اوزونلغنده بر مسافه ده اونلري تعقيب ايتدى . ينه بوييل ني - لى - خان و شه - هوخان
تيه - لهلر طرفندن بوزولديلر . پو - كيا خازده بويوك اغتشاشلر تحريك ايتدى . هي - سي [۱]
لردن بش اوردو پو - كيايه اويديلر . اونكله برلكده تو - قو - هوشلرك ياننه قاچديلر .
كي - مين همان ينه بوتون تبعه سنه صاحب اولدى ، و بو آندن اعتباراً ايمپراطوره تعظيم لرني
عرض و ويركي تقديمي ايجون ايلچيلر يوللادى .

چانغ - سون - چينغك ترجمه حالنده اوقونيور : زين - شه و دوره سنك ايلك بيلنده
چينغ ايمپراطره شويله بر راپور تقديم ايتدى : « كيجه لين شهر قاپوسنه حاكم اولان پايونك
يوقايسنه چيقدم ، اوزاقده چولك شمالنده ، تقريباً يوز «لى» اوزونلغنده ، ياغموره بكزر ،
آشاغى طرفي يره اينوب طوپراغى قاپلامش ، قيزيل بوغو (بخار) لر كوردم . حرب كتابنه
باقدم ، بونك قان ياغموري اولديغنى وبونك آلتنده بولنان حكومتلرك زواله محكوم اوله جق لرني
شبهه سز آكلادم . اكر حشمت پناهيلري هيونغ - نولري محوايتمك ايستيورلرسه ، بوكا بو
كوندن تشبث ايتمك كرك . »

ايمپراطور يانغ - صوي نظاميه باش قومانداني نصب ايتدى ؛ دوشمانلرك اطاعتنى قبوله
مرخص اولان چينغده ، شمالده دوشمانلرله تعرضه كيتمكده اولان ژهن - قان ايله برلكده
بولنمهي اراده ايلدى .

ايكنجى ييله (۶۰۲) ، اوردوسى په - هو كنارينه قونميه كيتدى . كنديسنى كبرى
سورمك واونكله حرب ايتمك اوزره سه - كين عنوانى سه - لى و ديكر تورك جنراللرينه
راستلادى . چينغ ، جنرال لياغ - هه ايله اونلرله تعرضه قاچيردى . آلتش «لى» لك بر
مسافه ده اونلري شدتله قوغالادى ، و ايجلرندن بر چوغى كلديلر ، كنديسنه باش اكلديلر ،
اوندن صوكره مختلف يوللردن شماله ، تيه - لهلر و سائر اوردولرله كنديسنه اطاعت
ايتمه لر ايجون ايلچيلر كوندومه سنى و بويله جه اونلرله صاحب اولماسنى ژهن - قانه امر ايتدى .

هان - كينك ترجمه حالده اوقونيور: هان - كينك كوچك قرداشي هان - هونغ ،
تائي - چهئو دائرهسي والي عموميسي عنواني آلدی . ژين - شهئو دورينك ايلك ييلنده
توركار خاني تا - تهئو حدودي تخريب ايتدی . وهی - چهئو واليسي ليهئو - لونغ ،
و جنرال لی - يوي معينه آلان هان - هونغ بونلری کیری پوسکورتمك ايچون يوريدي .
دوشمانلره هينغ - آانده راستلادی ، فقط كندی قطعهلری اونلردن آز اولدقلری کي
اونلره دایانه مایاجق بر حاله ایدی . هان - هونغ هر طرفده حرب ايتدی ، مخاطره لی
یارملر آلدی . قوماندانلر و نفرلر جسارتلرینی غایب ایتدیلر . دوشمانلر بونلری تماميله
چوردیلر ، اوستلرینه اوق یاغديرديلر . هان - هونغ یالاندن صلح ایتدی ، موقعی
ساران دوشمان محافظه یی بر آز کوشتدی . بونك اوزرینه هان - هونغ عسکرک باشنه کچدی .
محاصره دائره سنی قیردی ، معیتی ایله قورتولدی .

عسکرلرینك یاریسینی غایب ایتدی ، فقط اونلرک ایکی مثلی دوشمان قیردی . هان - هونغ
ویو - وانغ رتبه لرندن محروم ایدلدی ، خلق درک سینه ایندیرلدی . لونغ - کینگ اولومه
محکوم اولدی . ایمپراطور وانغ - تی شمال سیاحتنده چانغ - آانده کلدی ، صحرالری
آغارمش کیمکلره قاپلی کوردی . ضابطلرینه سببی صورتی . بونلر کندیسینه دیدیلر :
« هانغ - هونغ ایشه بوراده تورکلره صاواشمشدی . » ایمپراطور بوندن دریجه محزون
اولدی ؛ کیمکلری طوپلاتدی ، بش ناحیه نك سامانی لرینه Samanéens بودایه نذرلر تقدیم
ایتملرینی اراده ایلدی .

ژین - چهئونك بش - نجی ییلنده (۶۰۳) ، تا - تهئو خان عسکرلرینك دارمه داغین
قاجیشدقلرینی کوردی . غربده ، تو - قو - هوئن لره التجا ایلدی .

چانغ - سون - چینگ ك ترجمه حالده اوقونيور : اوچنجی ییلده ، تیهله لردن سه - کیهلر ،
فو - لی لر ، کین هوئه نلر ، سیه - سالر ، آ - پالر ، پو - قولر ، اون اوردو تماماً تا - تهئو
خانی براقديلر ، مطاوعت ايچون مساعده دیله دیلر . تا - تهئونك بوتون اوردوسی داغیلدی ،
کندیسی ده حربده ، تو - قو - هوئن لره التجا ایلدی . چینگ ژهن - قانی آلدی ،
بویوک چولک مدخلنه یرلشدیردی . ایشلرینی بیتدکن صوکره ، ایمپراطوره کیتدی .
صوئی لر وقایع نامه سنده ، یانغ - تینك ترجمه حالده اوقونيور : تا - نی دورينك
اوچنجی ییلنك بشنجی آینك تینگ - سه کوننده (۶۰۷) ، تورکلرک خانی کی مین ، ته - له
عنوانی حائز اولان اوغلی تویی ایمپراطوره تعظیملرینی عرضه یوللادی .

سین - وهی کونی کی - مین خان برایلچی یوللادی. آرا به سنک اونک اوکنده بالذات یورومک ایچون حدوددن ایچری کیرمه سنه مساعده دیله دی، چانغ - تی بونی ردایتدی. آلتنجی آیده کی - مین ایمپراطوره تعظیبات عرضه کلدی. یدنجی آیده کی - مین بر عرضحال تقدیم ایله البسه سنک تبدیلی، چین بورکی کیمه سنی و چین قوشاغی باغلامه سنی رجا ایلدی. ایمپراطور اصدار ایتدیکی اراده کی - مین ی مدح ایتدی، و معین بر رتبه ویرمیه رک تیمار صاحبی پرنسره تقدم ایتدیردی : کیا - این کونی، ایمپراطور شهرک جنوبنه بویوک چادیرلر قوردوردی. کندیسنک خاصه عسکری طرفندن مدافعه ایدیلن و بایراق و سانجاقلرله دونادلمش چادیرلرده کی - مین ایله اوچ بیک بش یوز تبعه سنه برضیافت ویردی، اونلره هر نوع او یونلر کوسترتدی [۱]، آهنکدار موسیقی دیکلتدی.

ایمپراطور کی - مین ایله معینه مختلف قیمتلرده هدیه لر ویردی. سکزنجی آیده ایمپراطور یو - لین دن عزیمت ایتدی. ئی - یه ئو کونی کی - مین ایمپراطوره انتظاراً چادیرینی دوناتدی، یولی تمیزلندی. ایمپراطور کندیسنی چادیرنده زیارته کلدی، کی - مین کندیسنه برطاس شراب تقدیم ایله عمرینک اوزونلغنی دیله دی. ایمپراطور کندیسنه پارلاق برضیافت ویردی. قوره ایلچیلرینه خطاب ایله : « مملکتکزه کیدیکز، قرالکزه بکا عرض تعظیبات ایچون کله سنی سویلیکز، عکسی تقدیرده کی - مین خان ایله اونک مملکتنده بر جولانه چقه جغم. » دیدی. ایمپراطور یچه پرنسس ئی - چینگ ک اوتاغنی زیارت ایتدی. کی - چه ئو کونی کی - مین خان مملکتنه کیتدی. تورکلره دائر تاریخی قیدلره اوقونیور : تا - نی دورینک دور دنجی آینده (۶۰۷)، ایمپراطور یانغ - تی، یو - لین [۲] ی زیارت ایتدی. کی - مین خان، و حرمی پرنسس ئی - چینگ ایمپراطوره عرض تعظیباته کلدیله. سیاحت چادیرینک اوکنده و آرقه سنده ایمپراطوره تقدیم ایده جکی اوچ بیک آت بولنیوردی. یانغ - تی بوندن خوشلانندی، کندیسنه اون اوچ بیک طوپ قماش ویردی. کی - مین ایمپراطوره شو مکتوبی تقدیم ایتدی : « وقتيله متوفی مقدس ایمپراطور

[۱] بواو یونلر حقه بازلق، جانبازلق، رقص کبی شیلردر.

[۲] بوراسی ایمپراطور قرارگاهلرندن بریسی اولمالی.

مو - یون - خان (حدودسز اقتدار صاحبی خان) ، حیاته ایکن بکا مرحمت ایتدی ،
بکا پرنسس آا - نی بی زوجه لکه ویردی و بی لطفنه مستغرق ایلدی .

« بن سزك عاجز تابعكز ، آزلیا قتمه رغماً ، سلفكز مقدس ایمپراطور طرفندن محبتله
بسلیلمش ایدم . تابعكزك قرداشلری قیصقانچلق و کین یوزندن بنی اولدورمك ایچون
براشمشلردی . او ائنده کیمه التجا ایده جکمی بیلیموردیم . کوزلرمی یوقاری قالدیردیغ
زمان آنجق کوکی ، ایندیردیکم وقتده آنجق یری کوره بیلیموردیم . حالا سلفكز مقدس
ایمپراطورک سوزلری خاطر مده در . کندیسنه اطاعته کیتدیکم زمان ، بو مقدس ایمپراطور
بنی کورونجه اولوم تهلهکه سنده بولنان بو تابعکزه مرحمت ایتدی . جانمی قورتاردی ،
دها اولکندن زیاده لطف ایله حمایه ایتدی . تابعکزه بویوک خان عنوانی ویردی و تخته
چیقاردی . اولن تورکلردن باشقه ملتمی تشکیل ایده جک خیلی آدام طوپلادم . شمدیکی
محترم ایمپراطور ، سلفی کبی ایمپراطورلغک بوتون پارچه لرینی اداره ایدیور . عاجز تابعی
وتورک ملتنی ده برشیئه محتاج اولمیه جق صورتده بسلیمور . بوکون کرک سابق ایمپراطور و کرک
ذات حشمتانه لرینک بزی مستغرق ایلدکلری لطفی دوشونجه بونلری شومکتوبده بتمامها
صایه مایه جغم . بن عاجز تابعکز و قتیله حدودلر کزی تخریب ایدن اوخان دکلم ؛ ذات
حشمتانه لرینک تابعی و ملتنک بر قسمی یم . ذات حشمتانه لری بکا مرحمت ایتدکلری وقت
بویوک حکومتکزده قوللانیلان لباسی کیمه یی ، وبوصورتله تمامیه نجیب چین ملتنی تقلید
ایتمه یی دیله مشدم . شمدی تابعکز ملتنک باشنه کچدی و کمال احترام ایله بودیله کنی عرضه
جرات ایلیمور . دیله کنک امیرکنمه مسنی لطف حشمتانه لرندن استرحامه جسارت ایلیمور .
ایمپراطور بو طلبی مجلسه حواله ایتدی ، پرنسلر و وکلا راضی اولماسنی رجا ایتدیلر ؛ فقط
کندیسی رد ایتدی . شویله اراده ایلدی : « اسکی ایمپراطورلر حکومتی قوردقلری
وقت باربارلرک باشقه عادتلری وار ایدی . عاقل ملته توره سنی دکیشدیرمه مه یی
اوکره دیر . اکر باربارلر صاحبلرینی کسر ، تنلرینی بویارلرسه ، طبیعی ذوقلرینی
تعقیب ایدرلر ؛ اکر حیوان دریلرینه بورینور ، یاخود نباتاتدن دوقونمش البسه کییرلرسه
هرکس کندیسنه یاقیشانی یاپار . قیصه لباسلرینی دکیشدیروب اوزون قوشاقلرله اونلری
باغلامق نه یه یارار ؛ طبیعته اطاعتی امرایدن دستوره بویله می او یوله جق ؛ اوزاقده کی ملتله

ملايتمله معامله بوواسطه ايله دكلدر . البسه فرقى حدود اوتەسەندە بولنان ملتەرى آيىرد
ايتەيه يارار . اجناس بشردە كى اختلاف كوك و ىرك خسياتى كوستىر [۱] .

ايمپراطور كى - مين خانه نامغالى بىر مکتوبله جواب وىردى . بويوك چولك شىالى
هنوز سكونت بولمىدىغىدن اورايە حربە كىتمەسنى سويليور ايدى . « يالكىز علاوہ ايدىيوردى ،
اويلە ياپ كە ملتەك اىي وىحب اولسون ؛ بابا و آنالرىنە شفقت ايتسونلر ، ملايم و مطيع
اولسونلر . لباسلىرىنى دكىشدىرمە نەيه يارار ؟ »

ايمپراطور ، بىك كشىلك معيتى آرقەسەندە اولەرق آرابە ايله كلدى . پك بويوك برچادىر
آلتەندە كى - مين خانه مكلف برضيافت وىردى ، بوندە بوتون اوردو ضابطلرى ، تبعەسەندىن
اوچ بىك بش يوز كىشى بولونىوردى ، خانه اىيى يوز بىك پارچە اىپك ھدىە ايتدى .
تبعەسەندىن ھىر برىسى دە مختلف قيمتلى ھدىەلر آلدىلر . يكيەدن شويلە برارادە چىقاردى : « بىزى
قاپلايان و بىزى اوستەندە طاشىيان ىرلە كوكك فضىلتى ايله كەندى فضلى توفىق ايدىيورم ؛
بوندىن دولايى خدمتەك و مزىتەك ھىچ بر تورلوسنى اونوتمام . بومقصدلە تەلىياتم ھىر ىرە واصل
اولور . يابانچى ملتەر داغلرى آشارلر ، دكلزلى كچرلر ، ايمپراطورلق تقويمنى قوللانمق ،
بىم ملتەم كى سرپوش قبول ايتەك ، صاحلىرىنى براقوب دالغەلەندىرمق اىچون رخصت اىستىرلر [۲]
ايشتە بومقصد دولايىسىلە وانغ - ھوئەي [۳] وىركى تەقدىم اىلدى ، ھو - ھان - يە [۴]
قانۇنمىز آلتەنە كىردى ، وفوق العادە حرمتلە قبول اولندى . توركلەر قيمتلى اشيايە پك
حريصدرلر . كى - مين متىن و طالى ھمت بر كوكل صاحى در ؛ ھىرىل وىركى وىرمەدە دوام
ايدىر . سەلفەم ايمپراطور مخلصتنى مدح ايتەش ، كەندىسەنە شرفلى بر عنوان وىرمەش .
عسكەرلىنە ياردىم ايتەش ، دوشمان طرفەندىن تلف ايدىلن ملتەك قالانلىرىنى طوپلامش .
شوصورتلە غايىب اىلدىكى حكومتدە يكيەدن نذرلر تەقدىم ، محافظە ايدەمدىكى مملەكتەندە

[۱] بورادە ىر وكوك مشخصدىرلر . چىنلىلر بونلرى مخلوقاتك خالق دىە تلىق ايدىرلر .

[۲] يعنى تبعەلرم اولمق ، چىنلىلەرلە قارىشوب اولنلر ك تورەسنى قبول ايتەك . تقويم قبولى دە

انقياد علامتى در .

[۳] وانغ - ھوئەي بر باربار ملتەك رىئىسى اولملى . مشهور ادىب بن - سە - قو بركون ايمپراطورە

شويلە دىدى : « سرايە كلن باربارلر ك سرپوش و لباسلى بزمكىلردن آيىدر . وانغ - ھوئەي ك رسمى

ياپدىرمق موافق اولور . »

[۴] ھيونغ - نوردن بر پرنسك آدى دركە يوئىك « ھانلر سرائىنك مشقتلىرى » آدى تياروسەندە

ذكر اولنور .

دولتنی قوره بیلدی . ایشته کندی تبعه مه اولدینی کبی یابانجی ملتله ده انعاملریمی داغیدیورم . آز فضیلتیه رغماً تا کرینک امرلرینه اطاعتله ، نیتلرمی اوزاقلره ایریشدیرمه یی ، عهد حکومتی شرفلندیرمه یی دوشونیورم . ایشته بونک ایچون بالذات شمال اقلیمینی زیارت ایدیورم ، حدودلر اوتته سنده اولان ملتله آسایش حاضرلیورم . بکا کوکلدن فدا کار اولان کی - مین ، تبعه سنک باشنده اوله رق بکا تعظیملرینی عرضه کلدی . یره قدر اکیلدی ، خالصانه دویغولرینی میدانه قویدی ؛ اک بویوک مدحله لایق اولدی . کندیسنه شرفلر بخش ایتک ، بر آرابه ، آتله ، موزیقه جیلر ، داووللر ، سانجاقلر ویرمک ؛ مقاطعه صاحبی پرنسله تقدم ایده جک پایه ویرمک مناسب کورولدی .

ایمپراطور بالذات یون - نوئی مملکتینی دولاشدی ، خین - صونه رینی تکرار چیقدی . و ، شمال شرقیه دونه رک ، کی - مینی اقامتگاهنده زیارت ایتدی . کی - مین بر طاس شراب تقدیم ایله اوزون عمرلی اولماسنی دیله دی ، یوکوندی (دیز اوستی چوکدی) ، بویوک حرمت کوستردی . ایمپراطور بوندن حظ ایتدی . کی - مین . واوردو باشبوغلرینه برر آلتون وازو ، البسه ، اوست اورتوسی ، سجاده ، دیبا وتورلو رنکلی قاشلر ویردی . ته - له لر وبونلردن صوکره کلن ضابطلر مختلف قیمتده شیلر آلدیلر .

بوندن اول قوره قرالی کی - مین . کیزلیجه ایلچیلر کوندرمش ایدی . فقط خان ، خلوص ایله ایمپراطوره صادق اولدیغندن حدود خارجنده کی مناسبتلرینی کیزله مه یه جسارت ایتدی . اوکون قوره ایلچیلرینه یارلغی (فرمانی) کوستردی ، ونیه - هونغه اونلره او قومه سنی امر ایتدی ، صوکره اونلره شویله دیدی : « کی - مین کوکلدن ایمپراطورلغه صادق اولدیغندن چادرنده زیارتنه کیتدم . کله جک ییل تسو - کیون شهرینه کیده جکم . سز قوره قرالنک یاننه کیتدیکمز زمان بکا تعظیملرینی عرض ایچون همان بکا کله سنی کندیسنه بیلدیریکز ؛ تردد وقور قویه دوشمسون . اوکاده کی - مین حقنده کی التفاتک عیننی یاپه جغم ؛ فقط وظیفه سنی ایفا ایتمزسه کی - مین ایله مملکتده بر جولان اجرا ایدر ، اهالیسی آراسنه قورقو سالارم . »

کی - مین حدود ایچریسنه قدر ایمپراطوره رفاقت ایتدی : وتینغ - سیانغه واردیغنده ، مملکتنه عودته اراده چیقدی .

هائیه . چانغ - سون - چینگک تاریخنده اوقونیور : تا - نی دوریک اوچنچی ییلنده

(۶۰۷) ايمپراطور يانغ - تي - يو - لينى زيارت ايتدى . حدودلردن ديشارى چيقمق ، توركلرك مملكتلرندن كچەرك قوتلى سلاخلرينك پارلديسنى كوسترمك ايستىدى . تسو - كيون . واردىغى زمان حشمتلى سلاخلرينك كوستريشندن ژەن - قان اوركه جكسندن قورقدى . نيتلرغى اوكا بيلديرمك ايجون چينغى كوندردى . ژەن - قان بوخبرى آلدىغى كې مەيتندە بولنان ھى - سى - شى - وەى وسائرەنك اون باشبوغنى چاغيردى ، يانندە طوپلادى . چينغ ، چاديرينك يابانى اوتلرلە دولو اولديغى كوردى ؛ اقتدارينك درجەسىنى آكلاقمق ايجون اوردولرينك كوزى اوكنندە بونلرى كندى اليە طوپلامەسى ايجون امر ايتمك ايستىدى . چاديرى اوكنندە بولنان اوتلرى كوسترەرك ، ديدى : « بواوتلر چوق قوقولى . » ژەن - قان اونلرى قوقلادى ، چاغيردى : « ھېچ قوقيورلر . » بونك اوزرينە چينغ كنديسنە ديدى : « ايمپراطور مقاطعەلى پرنسلىرى مقاملرندە زيارت ايتدىكى زمان اونلر بالذات كچەجكى يوللرى صولارلر ، سوپورورلر ، اوتلرى يولارلر ، و بو صورتلە ايجلرندە اولان درين حرمتلرغى كوستيرلر . شمدى چاديرمك ايجى اوت دولو ، و سز دييورسكسزكە بونلر فنا قوقيور »

ژەن - قان آكلادى : « كوله كز ، ديدى ، صوچلودر ؛ كىكلرى وائى ايمپراطورك نعمتى سايه سنده در ؛ ارزو ايتديكم شى سزە خدمت ايجون بوتون كوچمى صرف ايتمكدە . نصل رد ايدە بيليرمكە اكر تردد ايتديسم ، بۇدە آنجق حدود ديشارى سنده اوطورانلرك قانون بيلمەنزلكلرندن در . جنرالدن (چينغ) چوق لطف كوردم ؛ بنى تربيه وادارە ايتدى اولو جنرالك ايلكلرى كوله كزى مسعود ايتدى ، ھان قيليجنى چيقاردى ؛ اليە اوتلرى بچدى ؛ ارکان وتبعەسى كنديسنى ھان تقليد ايتديلر -

ايمپراطور ، يو - لين شالندەكى حدودلردن چيقدى . چاديرينە كلدى . صوكرە ، شرق جەتندەكى چامنغە اوچ بيك «لى» مسافەيە قدر ، ژەن - قانك بوتون تبعەسى ۱۰۰ قدم كنىشلكنندە شاھانە يول آچديلر .

ايمپراطور ، چانغ - سون - چينغك پلاتنى خبر آلدى ، اسكىسندن زيادە اونى مدح ايتدى .

تا - نى دورەسەنك دوردنجى يىلندە (۶۰۸) ايمپراطور وان - شەئو حدودندە كى - مين خان ايجون برشەر ياپلەسنى ارادە ايتدى . كى - مين وفات ايتدى . ايمپراطور يرىنى اوغلى تو - كى - شىيە ويردى ، اودە شى - نى خان عنوانى آلدى .

صوئی وقایعنامه لرنده ، ایمپراطور وانغ - تی نک ترجمه حالنده اوقونیور : تا - نی ییلنک دوردنجی آینک ئی - ماؤ کوننده ایمپراطور شویله اراده ایتدی : « تورکلر قیمتلی شیلره پک حریص درلر . کی - مین خان کندی عسکرینک باشنه کچدی ، حدودلر مزی مدافعه یه کلدی ؛ ایمپراطورلق قانونلرینه عاجزانه اطاعت ایتدی ، باربار ملتک توره سنی دکیشدیرمه یی دوشوندی . سرایه صیق صیق کلدی ، مساعده دیله دی . چادیر یرینه بزم کی اولر یایمق ایسته یور . کوکلی صاف ورجاسی صیقی اولدیغندن بوتون حرمتیه استحقاقی واردر . وان - شه ئو حدودنده اوکا برشهر تأسیس ایله اولر یایمق مناسبدر . کندیسنه اورتونه جک شیلر ، یاقاقلر و خالیلر ویرلسون ؛ خلاصه نه لازمه تدارک ایدلسون ، حقنده چوق جو مردجه داورانلسون . امرمه موافق حرکت اولنسون . »

تو - کیولره دائر تاریخی قیدلرده اوقونیور : کی - مین شرق پای تخته کیتدی ، ایمپراطوره حرمتلرینی عرض ایلدی ، اوده اک بویوک حرمتلره کندیسنی قبول ایتدی . بوییل کی - مین خسته لقدن اولدی . بوندن دولایي ایمپراطور اوچ کون دیوان دن اجتناب ایتدی . یرینه اوغلی تو - کی - شی یی نصب ایتدی . اوده شی - پی خان عنوانی آلدی ، ایمپراطورلق خاندانندن اولنک ایچون پرنسس ایستدی . براراده عادتک یرینه کتیرلمه سنی (پرنسسک) ویرلمه سنی بیلدیردی .

تا - نی نک اون برنجی ییلنک ایلک بهارنده (۶۱۵) تورکلر حرمت عرضنه کلدیلر . سکزنجی آیده ایمپراطور شمال حدودنده دوره چیقدی ، تورکلر ایمپراطوری یه منده قوشا تدیله . ایمپراطور ، بوتون مملکتده کی عسکرک سلاح آلتنه آلنهرق امدادینه قوشمه سنی اراده ایتدی ، تورکلر محاصره یی براقوب کیتدیله .

صوئی لر وقایعنامه سنده ایمپراطور یانغ - تی نک ترجمه حالنده اوقونیور : تا - نی نک اون برنجی ییلنک ایلک بهارینک برنجی آینه (۶۱۵) ، ایمپراطور بوتون حاکم لره بویوک برضیافت چکدی . تورکلر حرمت عرضی وویزکی تقدیمی ایچون ایله چیلر کوندردیلر .

سکزنجی آیک ئی - چه ئو کوننده ایمپراطور شمال حدودینی زیارت ایتدی . مه ئو - شین کونی ، تورکلرک خانی شی - پی یوزبیک آتلینک باشنه کچدی ، ایمپراطوری باصدیرمه یی قوردی ؛ فقط پرنسس ئی - چینغ تهلک کی خبر ویرمک ایچون برضابط کوندردی . ژین - شین کونی ایمپراطور یه - من ی زیارته کیتدی .

قوئى - يەنۇ كۈنى توركلر شەرى قوشاتدىلار. ايمپراطورك عسكرلرى بر چوق حرب ايتدىلر ، موفق اوله ماديلا . ايمپراطور چوق قورقدى ؛ سواريلرك باشنه كچوب محاصره خطى ياره رق چيتمق ايسىتىدى . مين - يو [۱] رئيسى فان - تسو - قوئى ك شدتلى اخطارلرى اوزرينه بوندن واز كچدى . نى قىرالى كين ايكنجى قول اوردونك باشنه كچدى ، قوئو-هيەن ناحيه سنى مدافعه يه كيتدى .

كيا-شين كۈنى ايمپراطور چيقاردىنى براراده ده . وتون چين شەرلرندن عسكر طوپلانمەسى بىلدىرىلوردى ، بونك اوزرينه بوتون والىلر امدادينە قوشدىلر .
دوقوزنجى آيدە ، كيا-شين كۈندە توركلر محاصره يى قالدىردىلر ، كيتدىلر .

هاسيە . توركلره دائر تارىخى قىدلردە اوقونيور : اون برنجى آيدە توركلر شرق پاى تخته كلكرك عرض تعظيما تيتدىلر . بو يىل ، صىجاقلردن قورونمق ايچون ايمپراطور فن - يانغ سراينه چكلىدى .

سكزننجى آيدە شى-پى خان اوردولرينك باشنه كچدى ، حدودلرى تخرىب ايتدى ، ايمپراطورك بولنديغى ين - منى محاصره ايتدى . همان مقر حكومتنه عسكر كوندرمەلرى ايچون بوتون شەرلره اراده چيقدى . معاونت عسكرلرى كلديكى كى شى-پى خان اوردوسنى آلدى ، چكلىدى . بوندن اعتباراً وىركى يى كسدى .

فەى - كيونك ترجمه حالندە اوقونويور : شى-پى خانك اوردولرى كوندن كونه آرتمقده اولديغندن قوتلرغى تقسيم ايتمك ايچون برتدبير عرض ايلدى . كوچك قرداشى چى - كى - شەيه ايمپراطور عائله سندن برپرنسسك زوجەلەكه وىرلمەسنى و كنديسەنە جنوب خانى عنواننك توجيغى تىكليف ايتدى ؛ فقط او بونى اصلا قبول ايتمىدى . بونى خبر آلان شى - پى خان ياواش كين باغلادى . فەى - كيو ايمپراطوره تكررار شويلا ديدى : توركلر بسىط برطبيعتدە درلر ؛ آرالرغى بوزمق قولاي در . يالەكز ايچلرندە حيله كار و غدار باربارلر وار ، اونلره تعليمات وىرمك كافى در . شى - شو - هو - سى نك اك وفاسزلردن اولديغى ايشتم . شى - پى خان سزى زيارت ايتديكى زمان اونى حيله ايله جلبه واونى اولدورمەيه بكا مساعده ايدىكز . »

ايمپراطور : « نه اعلا ! » ديدى .

فەى - كيو ، بونك اوزرينه ، هو-سى يە بر آدام كوندردى ، شويلا ديدىرتدى :

« ايمپراطور برچوق قيمتلى شيلر چيقارتدى . شمدى كنديسى ما - ئى شەرنده بولمقده در ،
 بواشياني يابانچى ملتار آراسنده اولشديرمك ، اونلرك برچونى ايله مناسبتلر تاسيس ايتمك
 ايستيور . ايلك كلنلر همان پارلاق شيلر آلهجقلر . » طبعى طمعكار اولان هو - سى بوسوزه
 قاندى ؛ شى - پى خانه برشى ديمەدن ، اوكلرنده سورولرىنى سورەن تبعەسنىك باشنە كچدى .
 بونلر اك صوك سرعتلە ، ايلك اوجە وارمق ايچون قوشىدىلر . ما - ئى شەرىنىك آلتندە
 عسكرلرىنى پوصويه قويان فەى - كيو بونلرە تعرض ايتدى ، قافالرىنى كسديرتدى .

ايمپراطور ، بووقەيى شى - پى خانه خبر ويرمك ايچون شو ارادەيى چيقاردى :
 « شى - شو - هو - س آنسزىن اوردولرىنىك باشنە كچدى ، بورايە كەلدى ، شويلە ديدى :
 « خاندن آيرلەم ، لطفاً بنى قبول بويوريكز . »

ايمپراطور علاوه ايدييوردى :

« توركلر تبعە ، اولدقلى و اختلال ايتدكلى جەتله ھېسنى محوايتمك مجبوريتندە ايدم ؛
 ايشتە اونلرك باشلرىنى كسديردم . وبونى سزە خبر ويرمەيى امر ايتدم . »
 شى - پى خان دە وقەيى خبر آلمشدى ، اوتارنخدن اعتباراً ايمپراطورە عرض احترامدن
 واز كچمشدى .

اون برنجى يىلدە ايمپراطور ، شەلە تفتيشە چيقمشدى ؛ شى - پى خان يوز بيك آتلى ايله
 كچدى ، ايمپراطورى ين - مندە قوشاتدى . فەى - كيو و يو - شى - سە كندىلرىنى
 استجواب ايدنجەيە قدر سرايك محافظەسنە باقمەلرى ارادەسنى آلدىلر . محاصرە قالدىرلدىنى
 كې ، بونلر شرق پاى تخته قدر معيتدە بولنديلر .

تانغلر تقويم وقايعندە ، ايمپراطور قاتو - تسونك ترجمە حالندە اوقونيور : تا - نى
 دورەسنىك اون برنجى آيندە (۶۱۵) ، توركلر حدودلرى تخرىب ايتدىلر . قاتو - تسو ،
 ما - نى واليسى وانغ - زىن ، قونغ ايله بونلرە تعرض ايچون كيتدى . صوئى لرك عسكرلرى
 آز واونلرە دايانەميە حق برحالدە اولدقلىندن ، قاتو - تسو سچمە بيىك آتلى آيىردى ،
 وبونلرى سيار برقول اوردو حالنە قويدى . بو قول ، قونمق ، ياشامق ايچون تورك اصولنى
 طوتار ، اونلر كې نەر بويلرىنى تعقيب ايدر ، اوتلو يايلا آرار ، آوجىلق ايدر ، كىفلرى
 اولدىنى زمان آت قوشوسى ياپارلر . (مابعدى وار)

نجيب ماصم